

دوره دهم - سال دوم
تاریخ چاپ: ۱۳۹۶/۹/۲۱

شماره چاپ: ۷۶۰
شماره ثبت: ۳۴۸

بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور

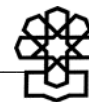
۲۳. حوزه زنان و خانواده

کد موضوعی: ۲۷۰
شماره مسلسل: ۱۵۶۵۴
دی ماه ۱۳۹۶

معاونت پژوهش‌های اجتماعی - فرهنگی
دفتر: مطالعات فرهنگی

فهرست مطالب

۱.....	چکیده
۴.....	مقدمه
۵.....	تصویر کلان بودجه پیشنهادی در حوزه زنان و خانواده
۱۹.....	بررسی نحوه توزیع اعتبارات حوزه زنان و خانواده در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷
۲۰.....	مقایسه تطبیقی لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ در حوزه زنان و خانواده با الزامات قانونی مرتبط
۲۳.....	جمع بندی
۲۴.....	پیوست ها
۳۸.....	منابع و مأخذ

بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور ۲۳. حوزه زنان و خانواده

چکیده

فرابخشی بودن حوزه زنان و خانواده و پراکنده بودن اعتبارات این موضوع در لایحه بودجه سنواتی، سبب شده تخمین اعتبارات اختصاص یافته به آن، دشوار گردد؛ به‌ویژه که احصای اعتبارات غیرمستقیم در نظر گرفته شده در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ برای حوزه زنان و خانواده، تقریباً غیرممکن است. با این حال در این گزارش تلاش شد با احصای اعتبارات مستقیم پیش‌بینی شده برای این حوزه، یعنی اعتباراتی که در عنوان دستگاه، برنامه یا شرح اقدام آنها، به موضوع زن، کودک و خانواده اشاره شده، تصویری کلی از وضعیت بودجه این حوزه ترسیم گردد.

اعتبارات مستقیم پیش‌بینی شده برای این حوزه در چهار قالب کلی قابل پیگیری است:

اعتبارات پیش‌بینی شده در ماده واحده، اعتبارات پیش‌بینی شده در قالب دستگاه‌های اصلی در دو بخش دستگاه‌های سیاستگذار و دستگاه‌های اجرایی، اعتبارات پیش‌بینی شده در دستگاه‌های فرعی بر اساس برنامه‌ها و شرح فعالیت‌ها مرتبط، اعتبارات ردیف‌های متفرقه.

این بررسی نشان می‌دهد، مجموع اعتبار پیش‌بینی شده در لایحه، به دو نهاد سیاستگذار و برنامه‌ریز در حوزه زنان و خانواده یعنی معاونت امور زنان و خانواده و شورای فرهنگی اجتماعی زنان در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷، ۲۲۷ میلیارد ریال است که در مقایسه با سال گذشته ۳۸ درصد رشد داشته است. عمده این رشد مربوط به رشد اعتبار معاونت امور زنان و خانواده به میزان ۳۸ درصد است. مجموع اعتبار دستگاه‌های اجرایی اصلی در این حوزه یعنی شورای سیاستگذاری حوزه علمیه خاوران، کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان و دانشگاه‌های تک جنسیتی زنان^۱ ۶ هزار و ۱۱۷ میلیارد ریال پیش‌بینی شده که در مقایسه با اعتبار سال گذشته ۹ درصد رشد داشته است. بیشترین میزان رشد اعتبارات در این بخش در دانشگاه‌های تک جنسیتی زنان رخ داده است. مجموع اعتبارات دستگاه‌های فرعی حوزه زنان و خانواده که ۱۸ دستگاه را دربرمی‌گیرد ۴۲ هزار و ۸۸۴ میلیارد ریال برآورد شده که در مقایسه با اعتبار سال گذشته ۷ درصد رشد داشته است. بیشترین میزان رشد اعتبارات، در وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی رخ داده که به واسطه اضافه شدن شرح فعالیتی جدید ذیل آن، با عنوان «حمایت از اجرای توسعه سینمای کودک و نوجوانان» با اعتباری معادل ۴۰ میلیارد ریال است. بر این اساس، ۸۰ درصد

۱. دانشگاه الزهراء(س)، دانشگاه فرزنانگان سمنان (ویژه خاوران)، مجتمع آموزش عالی فاطمیه نهاوند (ویژه دختران).

اعتبارات به صورت پراکنده در دستگاه‌های مختلف به صورت برنامه‌ای توزیع شده است. ۱۱ درصد اعتبارات متمرکز در دستگاه‌های اصلی اجرایی و ۹ درصد نیز در ردیف‌های متفرقه توزیع شده است. نکته حائز اهمیت آنکه اعتبارات دستگاه‌های اصلی سیاستگذار و برنامه‌ریز، کمتر از یک درصد مجموع اعتبارات را تشکیل می‌دهند. اگرچه حجم کمتر این اعتبارات، تا حدودی در تناسب با جایگاه ستادی این دستگاه‌هاست، اما با توجه به منفک بودن عملکرد دستگاه‌ها از یکدیگر و فقدان ارتباط سیستمی بین دستگاه‌های اجرایی و سیاستگذار، هزینه کرد ۸۰ درصد اعتبارات بدون ایفای نقش راهبری توسط دستگاه‌های سیاستگذار و برنامه‌ریز، صورت می‌گیرد و این نکته منجر به کاهش حجم تأثیرگذاری این اعتبارات در کلیت حوزه زنان و خانواده می‌شود.

علاوه بر این، بررسی ماده واحده و اعتبارات دستگاه‌ها و برنامه‌های حوزه زنان و خانواده، گویای برخی از نکات مثبت و منفی در لایحه بودجه است:

- از نکات مثبت لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ در حوزه زنان و خانواده می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:
  - انطباق ۷۶ درصدی لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ در حوزه زنان و خانواده با الزامات تقنینی موجود،
  - تقویت نقش ستادی معاونت امور زنان و خانواده با در نظر گرفتن برنامه ارزیابی تحقق سیاست‌ها، برنامه‌ها و طرح‌های مرتبط با وضعیت زنان و خانواده ذیل برنامه‌های معاونت امور زنان و خانواده،
  - تقویت موضوع آموزش و سرگرمی کودکان از طریق اضافه شدن برنامه‌های جدیدی ذیل کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان با عنوان‌های «تولید انیمیشن برای کودکان و نوجوانان»، «تولید نشر و اجرای موسیقی کودک و نوجوان»، «حمایت توسعه نشر و اجرای آثار فرهنگی و هنری کودک و نوجوان اقوام و نواحی کشور»، «بهبود و ارتقای دسترسی کودکان و نوجوانان مناطق روستایی عشایری و مرزی به فعالیت‌ها و آثار فرهنگی و هنری کانون و تقویت فرهنگ کتابخوانی در مناطق محروم و روستایی از طریق تأمین معرفی و افزایش دسترسی به کتاب» و فعالیت «حمایت از اجرای توسعه سینمای کودک و نوجوان» ذیل وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی،
  - توجه بیشتر به موضوع ورزش همگانی بانوان از طریق اضافه شدن فعالیت‌هایی چون «حمایت از طرح اوقات فراغت بانوان با ورزش» و «بهبود و اصلاح ناهنجاری‌ها و اختلالات جسمی و حرکتی دختران و بانوان کشور از طریق فعالیت‌های ورزشی» ذیل برنامه‌های وزارت ورزش و جوانان،
  - حمایت از تهیه و اجرایی نمودن طرح جامع کنترل و کاهش آسیب‌های اجتماعی با اولویت اعتیاد، طلاق، حاشیه‌نشینی، کودکان کار و مفاسد اخلاقی با توجه به تأثیرپذیری گسترده خانواده و جامعه زنان از آسیب‌های اجتماعی.

با وجود این در لایحه سال ۱۳۹۷، نکاتی منفی در حوزه زنان و خانواده وجود دارد که از مهمترین

آنها می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

- کاهش اعتبار دو موضوع مهم در حوزه زنان و خانواده یعنی حمایت از زنان سرپرست خانوار و بیمه زنان خانه دار متأهل به ترتیب با رشد منفی ۲۵ و ۳۹ درصد. با توجه به تأکید برنامه ششم توسعه بر این دو موضوع و همچنین تبدیل شدن این موضوعات به یک مطالبه عمومی در جامعه زنان، کاهش این اعتبار مثبت تلقی نمی‌شود. علاوه بر این در خصوص بیمه زنان خانه‌دار متأهل باید گفت با توجه به تأکید ماده (۱۰۳) قانون برنامه ششم بر لزوم بیمه زنان خانه‌دار متأهل دارای سه فرزند، از یک سو اختصاص ۱۴۶ میلیارد ریال برای پرداخت بیمه پایه اجتماعی زنان خانه‌دار متأهل (سهم دولت ۵ میلیون ریال برای ۳۱ هزار زن) در تناسب با این حکم نیست، زیرا در این حکم تنها زنان خانه‌دار متأهل دارای سه فرزند مد نظر قرار گرفته‌اند و از سوی دیگر به نظر می‌رسد مبلغ حدود ۱۴۶ میلیارد ریال پیش‌بینی شده برای این موضوع با توجه به کاهش ۳۹ درصدی اعتبار موضوع، به هیچ عنوان کفایت پوشش زنان متأهل دارای سه فرزند را نمی‌کند.

- عدم برنامه‌ریزی و در نظر گرفتن اقدامات راهبردی در خصوص موضوع تحکیم نهاد خانواده ذیل معاونت امور زنان و خانواده: ناهماهنگی برنامه «راهبری زنان و حمایت از تحکیم خانواده» با شرح فعالیت‌های ذیل آن و نپرداختن به موضوع تحکیم نهاد خانواده در شرح فعالیت‌های مرتبط با این برنامه، سبب شده مجموعه اعتبار و برنامه‌های معاونت در حوزه تحکیم خانواده نامشخص گردد. شایان ذکر است اگرچه این برنامه بیشترین اعتبار را در مقایسه با سایر برنامه‌های معاونت امور زنان دریافت می‌کند، اما بین عناوین ذیل این برنامه و شرح فعالیت‌های مرتبط با آن، تناسب چندانی دیده نمی‌شود. حمایت و نظارت بر اجرای طرح‌های ارتقای وضعیت بهداشت جسمی و روانی و وضعیت اجتماعی و فرهنگی اعضای خانواده، برگزاری نشست‌ها و نمایشگاه‌ها و مراسم روز ملی خانواده، حمایت از برنامه‌های آموزشی و طرح‌های فرهنگی اگرچه مرتبط با موضوع «خانواده» است، اما ارتباطی با موضوع «تحکیم نهاد خانواده» ندارد.

- عدم برنامه‌ریزی و سیاستگذاری معاونت امور زنان و خانواده در حوزه حمایت از کودکان: نگاهی به عنوان برنامه‌ها و شرح اقدامات ذیل معاونت امور زنان و خانواده نشان می‌دهد اگرچه «کودکان» نیز یکی از مخاطبین مهم این دستگاه در فرآیند سیاستگذاری و برنامه‌ریزی هستند، اما هیچ شرح فعالیت‌هایی به آنها اختصاص نیافته است.

- متناسب نبودن شرح فعالیت‌های معاونت امور زنان و خانواده با اهداف و جایگاه معاونت امور زنان و خانواده: براساس گزارش عملکرد منتشر شده از سوی معاونت امور زنان و خانواده در سال ۱۳۹۲-۱۳۹۴، این معاونت «با توجه به جایگاه ستادی و فرابخشی خود، مسئولیت برنامه‌ریزی، سیاستگذاری، هدایت، هماهنگی، سازماندهی و پایش و ارزیابی برنامه‌ها و اقدامات برای زنان، دختران و خانواده‌های ایرانی را برعهده دارد». با این حال نگاهی به برنامه و شرح فعالیت‌های تعریف شده برای معاونت امور زنان و خانواده نشان می‌دهد بخش عمده اقدامات آن برای سال آتی بر فعالیت‌های اجرایی تمرکز یافته است. برگزاری نشست‌ها و نمایشگاه‌ها، تشویق زنان اینثارگر، هنرمند، محقق، نویسنده، کارآفرین و نخبه حمایت از

تعاونی‌ها و تشکل‌های بانوان حمایت از برنامه‌های آموزشی و طرح‌های فرهنگی از جمله این موارد است. این در حالی است که انتظار می‌رود برنامه‌های معاونت همان‌طور که در گزارش عملکرد به آن اذعان شده، بر برنامه‌ریزی و سیاستگذاری و هدایت فعالیت‌ها در سطح جامعه و دستگاه‌ها متمرکز شود.

- فقدان قابلیت اجرایی اهداف کمی در نظر گرفته برای شورای فرهنگی اجتماعی زنان و خانواده: شورای فرهنگی اجتماعی زنان و خانواده ذیل فعالیت «راهبری و ساماندهی فعالیت‌های فرهنگی و اجتماعی زنان» موظف به نگارش ۴۰ سند هر یک به مبلغ ۳۰۳ میلیون ریال شده است. اینکه تهیه ۴۰ سند سیاستگذاری و راهبری در طول یک سال (تقریباً هر ماه سه سند) چقدر قابلیت اجرایی و عملیاتی شدن دارد محل سؤال است. علاوه بر این، تدوین ۴۰ سند در سال به معنی تراکم بیش اندازه اسناد راهبردی تلقی می‌شود که در نهایت اجرایی نیز نخواهند شد.

مقدمه

با توجه به اعلام وصول لایحه بودجه سال ۱۳۹۷، گزارش حاضر به بررسی اعتبارات حوزه زنان و خانواده می‌پردازد. در خصوص اعتبارات این حوزه با توجه به عدم وجود فصلی مجزا برای حوزه زنان و خانواده در جداول بودجه‌ای، توجه به نکات زیر ضروری است:

شناسایی و سنجش تمامی اعتبارات پیش‌بینی شده برای حوزه زنان و خانواده در مجموع اعتبارات لایحه بودجه، امری دشوار و تقریباً ناممکن است. این عدم امکان برآمده از موقعیت فرابخشی حوزه زنان و خانواده و همچنین پراکندگی اعتبارات اختصاص یافته به این حوزه در بودجه سنواتی است.

این حوزه به‌علت در برداشتن دو مفهوم «زن» و «خانواده» مخاطب بسیاری از فعالیت‌ها و اعتبارات در نظر گرفته شده در بخش‌های مختلف است، حتی در مواردی که عبارت زن، کودک یا خانواده در دستگاه، برنامه و یا شرح فعالیت ذکر نشده است. براساس این علاوه بر اعتبارات اختصاص یافته مشخص به این حوزه (اعتبارات مستقیم)، اعتبارات اختصاص یافته به حوزه‌های سلامت، رفاه، آموزش و پرورش و آموزش عالی، ورزش و تربیت‌بدنی و... با توجه به اینکه زنان و خانواده نیز به‌عنوان یکی از مخاطبان اصلی فعالیت‌های صورت گرفته در این بخش‌ها محسوب می‌شوند و از اعتبارات این حوزه‌ها منتفع خواهند شد (اعتبارات غیرمستقیم) قابل احصا در این موضوع است. در کنار این، نمی‌توان از تأثیر اعتبار اختصاص داده شده در زمینه پرداخت یارانه‌ها به حوزه خانواده نیز غافل شد. امری که شناسایی تمامی اعتبارات غیرمستقیم مرتبط با این حوزه را غیرممکن کرده است.

ازسویی دیگر در بودجه سنواتی اعتبارات حوزه زنان و خانواده به‌غیراز دستگاه‌های اصلی مرتبط با این بخش که به‌لحاظ عنوان، ساختار، نوع عملکرد و برنامه‌ها در این حوزه احصا می‌گردند ذیل سایر دستگاه‌ها و براساس برنامه و شرح فعالیت -به تناسب شرح وظایف آن سازمان- قابل پیگیری است.

مجموع این مسائل یعنی فرابخشی بودن حوزه و تأثیرپذیری آن از تمامی حوزه‌ها و همچنین

پراکندگی اعتبارات در لوایح بودجه سنواتی، امکان تخمین تمامی اعتبارات اختصاص یافته به حوزه زن، خانواده و کودک را دشوار ساخته است.

با توجه به محدودیت‌های فوق، در این گزارش تلاش شده تنها اعتبارات مستقیم در نظر گرفته شده برای این حوزه با توجه به کلید واژه «زن»، «خانواده» و «کودک» احصا شود.

براساس این در این گزارش تلاش شده جهت پاسخ به این سؤال که اعتبارات پیش‌بینی شده برای حوزه زنان و خانواده به چه میزان است و به لحاظ تمرکز از چه الگویی پیروی می‌کند، تصویری از دستگاه‌های اصلی حوزه زنان و خانواده، برنامه‌ها و شرح اقداماتی که به صورت مشخص به حوزه زن، کودک و خانواده پرداخته است، ارائه شود. سپس نحوه توزیع این اعتبارات در بخش‌های مختلف، بررسی شده و در نهایت نیز انطباق لایحه بودجه ۱۳۹۷ با الزامات قانونی چون برنامه ششم توسعه اقتصادی و اجتماعی، قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲) و قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه مورد بررسی قرار خواهد گرفت. هرچند که باید تأکید کرد این اعتبارات، به معنی تمامی اعتبارات پیش‌بینی شده برای حوزه زنان و خانواده نیست، بلکه صرفاً اعتبارات مستقیم را در بر گرفته است.

علاوه بر این باید متذکر شد اعتبارات مرتبط به حوزه زنان و خانواده ذیل وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی و همچنین بنیاد شهید و امور ایثارگران به دلیل وجود گروه‌های تخصصی در این زمینه‌ها در مرکز پژوهش‌ها، در این گزارش احصا نشده است.

تصویر کلان بودجه پیشنهادی در حوزه زنان و خانواده

مجموع اعتبارات مستقیم پیشنهاد داده شده به این حوزه در چهار قالب کلی قابل پیگیری است:

۱. اعتبارات پیش‌بینی شده در قالب ماده واحده
۲. اعتبارات پیش‌بینی شده در قالب دستگاه‌های اصلی در دو بخش دستگاه‌های سیاستگذار و دستگاه‌های اجرایی
۳. اعتبارات پیش‌بینی شده براساس برنامه و شرح اقدامات مرتبط با حوزه زنان و خانواده
۴. اعتبارات ردیف‌های متفرقه

الف) اعتبار اختصاص داده شده به حوزه زنان و خانواده در ماده واحده لایحه بودجه سال ۱۳۹۷

بررسی تبصره‌های ماده واحده در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ نشان از توجه چهار بند به حوزه زنان و خانواده و پیش‌بینی اعتباراتی ذیل آنها دارد. برخی از این بندها چون اولویت پرداخت تسهیلات قرض الحسنه ازدواج به میزان ده میلیون تومان برای هر زوج و تأمین کسری اعتبارات دیه محکومان معسر با اولویت زنان معسر در سال گذشته نیز در تبصره‌های ماده واحده گنجانده شده بود. این بندها به شرح زیر است:

جدول ۱. بررسی اعتبارات لحاظ شده برای حوزه زنان و خانواده در تبصره‌های ماده واحده

ردیف	تبصره	موضوع تبصره ماده واحده	میزان اعتبار	نحوه پرداخت
۱	«۱۰»	تهیه و اجرایی نمودن طرح جامع کنترل و کاهش آسیب‌های اجتماعی با اولویت اعتیاد، طلاق، حاشیه‌نشینی، کودکان کار و مفاسد اخلاقی	۴ هزار و پانصد میلیارد ریال	به پیشنهاد سازمان برنامه و بودجه کشور و با تأیید شورای اجتماعی کشور
۲	«۱۱» بند «الف»	تأمین کسری اعتبارات دیه محکومان معسر با اولویت زنان معسر	حداکثر تا سقف ۳ هزار و پانصد میلیارد ریال	وزیر دادگستری با تصویب هیئت نظارت صندوق تأمین خسارت‌های بدنی
۳	«۱۶» بند «ب»	اولویت پرداخت تسهیلات قرض الحسنه ازدواج برای زوجها	برای هر زوج ۱۰۰ میلیون ریال	الزام کلیه بانک‌ها و مؤسسات اعتباری کشور از سوی بانک مرکزی
۵	«۱۶» بند «د»	حمایت مالی از زندانیان نیازمند با اولویت زندانیان زن معسر	یک هزار میلیارد ریال	اختصاص منابع قرض الحسنه بانک‌ها تا سقف یاد شده به ستاد مردمی رسیدگی به امور دیه
۴	تبصره «۱۸»	اجرای برنامه اشتغال گسترده و مولد با تأکید بر اشتغال جوانان، دانش‌آموختگان دانشگاهی، زنان و اشتغال حمایتی	۱۰۰ در صد منابع حاصله از مابه‌التفاوت قیمت حامل‌های انرژی در سال ۱۳۹۷ نسبت به قیمت این حامل‌ها	تخصیص اعتبارات موضوع این بند به استان‌ها براساس شاخص‌هایی که به پیشنهاد سازمان برنامه و بودجه کشور به تصویب هیئت وزیران می‌رسد

با توجه به جدول فوق، اعتبارات پیش‌بینی در ماده واحده به تفکیک بخش‌های تخصصی ذیل این حوزه یعنی زنان، خانواده و کودک برای موضوعات زیر در نظر گرفته شده است:

بخش کودک	کودکان کار
بخش زنان	اشتغال زنان، زنان زندانی
بخش خانواده	طلاق، مفاسد اخلاقی، وام ازدواج

پیشنهاد: در تبصره «۱۸» ماده واحده دولت موظف به اجرای برنامه اشتغال گسترده و مولد با تأکید بر اشتغال جوانان، دانش‌آموختگان دانشگاهی و زنان شده است. با توجه به محدودیت منابع پیش‌روی اجرای این بند و تنوع گروه‌های تحت پوشش و نظر به الزامات تقنینی چون ماده (۲) قانون برنامه ششم توسعه در خصوص الزام دولت به ارائه طرح‌هایی با موضوع توانمندسازی محرومان و فقرا با اولویت زنان سرپرست خانوار، مناسب‌تر بود در این بند اشتغال زنان سرپرست خانوار در اولویت قرار می‌گرفت.

ب) اعتبارات دستگاه‌های اصلی حوزه زنان و خانواده

اینکه چه دستگاه‌هایی را می‌توان به‌عنوان دستگاه اصلی حوزه زنان و خانواده محسوب کرد محل سؤال است. در بررسی لوایح بودجه سنواتی با دستگاه‌هایی مواجه هستیم که مخاطب اصلی فعالیت آنها زنان، خانواده و کودکان است و تمام اعتبارات اختصاص داده شده به آنها صرف زنان، کودکان و خانواده می‌شود. این دستگاه‌ها را می‌توان به‌عنوان دستگاه‌های اصلی حوزه زنان و خانواده قلمداد کرد. با وجود این، این دستگاه‌ها ساختار و ماهیت یکسانی ندارند. بررسی شرح وظایف تخصصی، ساختار سازمانی و عملکرد این سازمان‌ها نشان می‌دهد بخشی از این دستگاه‌ها در حوزه سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی فعالیت می‌کنند مانند شورای فرهنگی اجتماعی زنان و خانواده و معاونت امور زنان و خانواده و برخی از این دستگاه‌ها متمرکز بر فعالیت‌های اجرایی هستند مانند کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان، شورای سیاست‌گذاری حوزه علمیه خواران و دانشگاه‌های مختص زنان.

در ادامه اعتبارات اختصاص یافته به این دستگاه‌ها به‌صورت مجزا و در مقایسه با بودجه مصوب سال ۱۳۹۶ ذکر می‌گردد:

۱. دستگاه‌های سیاست‌گذار و برنامه‌ریز حوزه زنان و خانواده

همان‌طور که گفته شد برخی از دستگاه‌های اصلی حوزه زنان و خانواده به‌لحاظ ساختار و شرح وظایف سازمانی در حوزه برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری در حوزه زنان و خانواده عمل می‌کنند. این دستگاه‌ها موظف به رصد شاخص‌های حوزه زنان و خانواده، راهبری و نظارت بر طرح‌های دستگاه‌ها در این حوزه هستند. این دستگاه‌ها عبارتند از: معاونت امور زنان و خانواده^۱ و شورای فرهنگی و اجتماعی زنان و خانواده^۲. در ادامه اعتبارات این دو نهاد در مقایسه با بودجه مصوب سال ۱۳۹۶ بررسی خواهد شد:

۱. براساس ماده (۱۰۱) قانون برنامه ششم ریاست‌جمهوری (معاونت امور زنان و خانواده) موظف است ضمن ارزیابی و تطبیق سیاست‌ها، برنامه‌ها و طرح‌های دستگاه‌ها و رصد مستمر ارتقای شاخص‌های وضعیت زنان و خانواده، گزارش آن را به‌طور سالیانه به مجلس شورای اسلامی و هیئت‌وزیران ارائه نماید.

۲. براساس این بخشی از شرح وظایف شورا فرهنگی اجتماعی زنان به شرح زیر است: تدوین سیاست‌های لازم برنامه‌ریزی و ایجاد هماهنگی در برنامه‌های پیشنهادی دستگاه‌های اجرایی برای تقویت هر چه بیشتر نهاد مقدس خانواده بر مبنای آسان کردن تشکیل خانواده، پاسداری از قداست آن و استوار ساختن روابط خانوادگی بر پایه حقوق و اخلاق اسلامی و بررسی کارشناسی و ارائه پیشنهاد به دستگاه‌های مختلف اجرایی در زمینه‌های مزبور؛ تدوین سیاست‌های لازم برنامه‌ریزی و ایجاد هماهنگی در برنامه‌های پیشنهادی دستگاه‌های اجرایی برای استفاده بهتر دختران و بانوان از اوقات فراغت خود (از طریق استفاده مناسب از وسایل و امکانات ورزشی، آموزشی، تفریحی، هنری، رسانه‌های همگانی و غیره) و بررسی کارشناسی و ارائه پیشنهاد به دستگاه‌های مختلف اجرایی برای برنامه‌ریزی؛ مطالعه و ارزیابی مستمر وضع فرهنگی و اجتماعی بانوان و تهیه گزارش سالیانه.

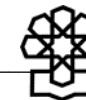
جدول ۲. مقایسه اعتبارات دستگاه‌های سیاستگذار و برنامه‌ریز حوزه زنان و خانواده

(میلیون ریال)

مجموع اعتبارات			اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای			اعتبارات هزینه‌ای			عنوان	کد دستگاه
درصد رشد	لایحه سال ۱۳۹۷	مصوب سال ۱۳۹۶	درصد رشد	لایحه سال ۱۳۹۷	مصوب سال ۱۳۹۶	درصد رشد	لایحه سال ۱۳۹۷	مصوب سال ۱۳۹۶		
۳۸/۷۲	۲۱۰،۰۷۵	۱۵۱،۴۴۳	-۴۷/۵۵	۷۵	۱۴۳	۳۸/۸۰	۲۱۰،۰۰۰	۱۵۱،۳۰۰	نهاد ریاست‌جمهوری - معاونت امور زنان و خانواده	۱۰۱۰۰۰-۷
-۰/۵۸	۱۷،۱۵۰	۱۷،۲۵۰	—	—	۲—	-۰/۵۸	۱۷،۱۵۰	۱۷،۲۵۰	دبیرخانه شورای عالی انقلاب فرهنگی - شورای فرهنگی اجتماعی زنان ^۱	۱۱۳۶۰۰
۳۸/۷۲	۲۲۷،۲۲۵	۱۶۸،۶۹۳	-۴۷/۵۵	۷۵	۱۴۳	۳۸/۸۰	۲۲۷،۱۵۰	۱۶۸،۵۵۰	مجموع اعتبارات نهادهای سیاستگذار	

همان‌طور که ملاحظه می‌شود در جدول فوق، رشد اعتبارات معاونت امور زنان و خانواده قابل ملاحظه است، این در حالی است که اعتبار شورای فرهنگی اجتماعی زنان و خانواده، نیم درصد رشد منفی را تجربه کرده است. بررسی اعتبارات جدول فوق نشان می‌دهد رشد ۳۸ درصدی اعتبارات اختصاص یافته به معاونت امور زنان و خانواده ناشی از رشد اعتبارات هزینه‌ای آن بوده است. جهت بررسی علت این رشد، باید نگاهی به برنامه‌ها و شرح فعالیت‌های ذیل معاونت انداخت.

۱. با توجه به حذف عنوان شورای فرهنگی اجتماعی زنان و خانواده از لایحه سال ۱۳۹۷ اعتبار اختصاص یافته به آن از طریق جمع برنامه‌های آن در پیوست ۲ بودجه احصا شده است.
 ۲. اعتبار تملک دارایی سرمایه‌ای شورا با توجه به عدم ذکر مستقل آن قابل احصا نیست.

(میلیون ریال)

جدول ۳. بررسی اعتبارات هزینه‌ای برنامه‌ها و شرح فعالیت‌های معاونت امور زنان و خانواده در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷

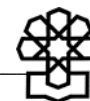
شماره دستگاه اجرایی	شماره دستگاه / برنامه	شرح دستگاه و برنامه و فعالیت	قانون سال ۱۳۹۶	لایحه سال ۱۳۹۷	درصد رشد	هدف کمی		
						سنجه عملکرد	مقدار	هزینه واحد
۱۰۱۰۰۰	۷	معاونت امور زنان و خانواده	۱۵۱,۳۰۰	۲۱۰,۰۰۰	۳۸/۸۰			
	۱۰۰۲۰۲۵۰۰۰	برنامه تنظیم و اجرای طرح‌های آماری	۴۰,۰۰۰	۴۰,۰۰۰	۰/۰۰	گزارش	۱۰۰	۴۰۰
	۱۰۰۲۰۲۵۰۰۲	تحلیل داده‌های آماری و ارائه گزارش	۲۰,۰۰۰	۲۰,۰۰۰	۰/۰۰	گزارش	۵۰	۴۰۰
	۱۰۰۲۰۲۵۰۰۵	گردآوری داده‌های آماری	۲۰,۰۰۰	۲۰,۰۰۰	۰/۰۰	قلم	۵۰	۴۰۰
	۱۷۰۳۰۰۲۰۰۰	برنامه راهبری و حمایت از تحکیم خانواده	۵۲,۰۰۰	۴۹,۰۰۰	-۵/۷۷	طرح	۵۰	۹۸۰
	۱۷۰۳۰۰۲۰۰۱	حمایت و نظارت بر اجرای طرح‌های ارتقای وضعیت بهداشت جسمی و روانی و وضعیت اجتماعی و فرهنگی اعضای خانواده	۱۰,۰۰۰	۱۱,۰۰۰	۱۰/۰۰	طرح	۳۰	۳۶۶
	۱۷۰۳۰۰۲۰۰۲	برگزاری نشست‌ها و نمایشگاه‌ها و مراسم روز ملی خانواده	۱۷,۰۰۰	۱۲,۰۰۰	-۲۹/۴۱	همایش	۶۰	۲۰۰
	۱۷۰۳۰۰۲۰۰۳	حمایت از برنامه‌های آموزشی و طرح‌های فرهنگی	۲۵,۰۰۰	۲۶,۰۰۰	۴/۰۰	طرح	۱۳۰	۲۰۰
	۱۷۰۳۰۱۶۰۰۰	برنامه ارزیابی تحقق سیاست‌ها برنامه‌ها و طرح‌های مرتبط با وضعیت زنان و خانواده		۶۴,۰۰۰	۱۰۰/۰۰	طرح	۵۰	۱,۲۲۸
	۱۷۰۳۰۱۶۰۰۱	پایش نظارت و ارزیابی عملکرد وزارتخانه‌ها و دستگاه‌های اجرایی و نهادهای فعال		۱۴,۰۰۰	۱۰۰/۰۰	گزارش	۶۰	۲۳۳
	۱۷۰۳۰۱۶۰۰۲	تدوین و احصا و سنجش شاخص‌های حوزه زنان و خانواده		۴۲,۰۰۰	۱۰۰/۰۰	گزارش	۶۰	۷۰۰
	۱۷۰۳۰۱۶۰۰۳	انجام فعالیت‌های دبیرخانه‌ای ستاد ملی زن و خانواده		۸,۰۰۰	۱۰۰/۰۰	جلسه	۱۰۰	۸۰
	۱۷۰۳۰۱۷۰۰۰	برنامه ارتقای توانمندی‌ها و مشارکت‌های اجتماعی زنان		۴۵,۰۰۰	۱۰۰	میزان مشارکت	۴,۰۰۰	۱۱
	۱۷۰۳۰۱۷۰۰۱	ارتقای مهارت‌های شغلی زنان	۷,۰۰۰	۱۰,۰۰۰	۴۲/۸۶	نفر	۸۰۰	۱۲
	۱۷۰۳۰۱۷۰۰۲	برگزاری مراسم روز زن	۲,۰۰۰	۲,۰۰۰	۰/۰۰	مراسم	۱	۲,۰۰۰
	۱۷۰۳۰۱۷۰۰۳	تشویق زنان اینترگر، هنرمند، محقق، نویسنده، کارآفرین و نخبه	۱,۰۰۰	۱,۰۰۰	۰/۰۰	نفر	۵۰	۲۰
	۱۷۰۳۰۱۷۰۰۴	حمایت از بانک‌های اطلاعاتی در حوزه زنان و خانواده	۱۰,۰۰۰	۵,۰۰۰	-۵۰/۰۰	سامانه	۱۰	۵۰۰
	۱۷۰۳۰۱۷۰۰۵	حمایت از تعاونی‌ها و تشکل‌های بانوان	۳۰,۰۰۰	۲۷,۰۰۰	-۱۰/۰۰	تشکل	۱۰۰	۲۷۰
	۱۷۰۸۰۰۱۰۰۰	برنامه پژوهش‌های کاربردی	۹,۳۰۰	۱۲,۰۰۰	۲۹/۰۳	پروژه عملیاتی شده	۵۰	۲۴۰
	۱۷۰۸۰۰۱۰۲۵	تحقیق مطالعه مشاوره و ترجمه در مسائل زنان	۹,۳۰۰	۱۲,۰۰۰	۲۹/۰۳	طرح	۶۰	۲۰۰

- نگاهی به برنامه‌های ذیل معاونت امور زنان و خانواده در جدول فوق نشان می‌دهد بخش عمده این افزایش، ناشی از اضافه شدن «برنامه ارزیابی تحقق سیاست‌ها، برنامه‌ها و طرح‌های مرتبط با وضعیت زنان و خانواده» به مجموعه برنامه‌های معاونت است که در سنوات گذشته وجود نداشته است. با توجه به جایگاه ساختاری معاونت امور زنان و خانواده و ستادی بودن آن، اضافه شدن این برنامه اقدامی مثبت در راستای تحقق شرح وظایف معاونت تلقی می‌شود. به‌ویژه آنکه براساس برنامه ششم توسعه ذیل تبصره «الف» ماده (۱۰۱) معاونت امور زنان و خانواده موظف شده ضمن ارزیابی و تطبیق سیاست‌ها، برنامه‌ها و طرح‌های دستگاه‌ها و رصد مستمر ارتقای شاخص‌های وضعیت زنان و خانواده گزارش آن را به‌طور سالیانه به مجلس شورای اسلامی و هیئت وزیران ارائه کند.

نگاهی به شرح فعالیت‌های ذیل برنامه راهبری زنان و حمایت از تحکیم خانواده نشان می‌دهد این برنامه بیشترین اعتبار را در مقایسه با سایر برنامه‌های معاونت امور زنان دریافت می‌کند، اما بین عناوین ذیل این برنامه و شرح فعالیت‌های آن تناسب چندانی دیده نمی‌شود. حمایت و نظارت بر اجرای طرح‌های ارتقای وضعیت بهداشت جسمی و روانی و وضعیت اجتماعی و فرهنگی اعضای خانواده، برگزاری نشست‌ها و نمایشگاه‌ها و مراسم روز ملی خانواده، حمایت از برنامه‌های آموزشی و طرح‌های فرهنگی اگرچه مرتبط با موضوع «خانواده» است، اما ارتباطی با موضوع «تحکیم نهاد خانواده» ندارد.

علاوه بر این ذیل «برنامه تنظیم و اجرای طرح‌های آماری» فعالیتی تحت عنوان «گردآوری داده‌های آماری» ذکر شده که به‌نظر می‌رسد این موضوع دارای متولی در دستگاه‌های اجرایی چون مرکز آمار ایران، ثبت احوال است. به‌ویژه آنکه بر اساس ماده (۱۰) قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور، «به‌منظور یکپارچه‌سازی، ساماندهی و رفع موازی‌کاری در نظام آماری کشور، مرکز آمار ایران مرجع رسمی تهیه، اعلام و انتشار آمارهای رسمی کشور است.» اینکه معاونت امور زنان و خانواده به‌عنوان دستگاه سیاستگذار چرا باید اعتبارات محدود خود را صرف اموری کند که متولی مشخصی در دستگاه‌های اجرایی دارد جای سؤال است. به‌نظر می‌رسد معاونت امور زنان و خانواده باید پس تدوین و احصا و سنجش شاخص‌های حوزه زنان و خانواده (فعالیت ۱۶۰۰۲-۱۷۰۳۰۱۶۰۲) این شاخص‌ها را در اختیار دستگاه‌های اجرایی جهت سنجش قرار دهد نه اینکه خود به گردآوری داده‌های آماری بپردازد.

علاوه بر این نگاهی به‌عنوان برنامه‌ها و شرح اقدامات ذیل معاونت امور زنان و خانواده نشان می‌دهد اگرچه «کودکان» نیز یکی از مخاطبین مهم این دستگاه در فرآیند سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی هستند اما هیچ شرح فعالیتی به آنها اختصاص نیافته است. این درحالی است که نگاهی به برنامه‌های معاونت امور زنان و خانواده در دولت دوازدهم نشان می‌دهد موضوع کودکان و به‌ویژه دختران از جمله «آموزش و ارتقای سلامت و بهداشت جسمانی و روانی دختر بچه‌ها، پیگیری تحقق ماده (۵۴) منشور حقوق شهروندی با عملیاتی کردن سند ملی امنیت زنان و کودکان در روابط اجتماعی، رصد وضعیت آموزش دختران بازمانده از تحصیل و اعلام به دستگاه‌های ذیربط و...» در دستور کار این معاونت قرار دارد. با

این حال این موضوع در برنامه‌ها و شرح فعالیت‌های ذیل معاونت دیده نشده است.

- از سوی دیگر از دستگاه‌های اصلی حوزه زنان و خانواده که در حوزه سیاستگذاری فعالیت می‌کند، شورای فرهنگی - اجتماعی زنان و خانواده است که از شوراهای اقماری شورای عالی انقلاب فرهنگی محسوب می‌شود. تا پیش از لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ این شورا به‌عنوان یکی از ارکان زیرمجموعه شورای عالی انقلاب فرهنگی به‌صورت مستقل اعتبار دریافت می‌کرد، اما در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ تنها دبیرخانه شورای عالی انقلاب فرهنگی اعتبار دریافت کرده و نامی از شورای فرهنگی - اجتماعی زنان و خانواده به میان نیامده است. با این حال با توجه به اینکه دو برنامه ذیل برنامه‌های دبیرخانه تحت عنوان «برنامه سیاستگذاری در امور زنان و تحکیم خانواده» و «انجام پژوهش‌های کاربردی مرتبط با امور زنان و تحکیم خانواده» قید شده می‌توان گفت مجموع اعتبار پیش‌بینی شده برای شورا ۱۷ میلیارد و ۱۵۰ میلیون ریال است. اگرچه اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای شورا را نمی‌توان تخمین زد. به‌نظر می‌رسد با توجه به اهمیت جایگاه شورای فرهنگی اجتماعی زنان و خانواده اختصاص ردیف بودجه مجزا به این دستگاه ذیل شورای انقلاب فرهنگی در شفاف‌سازی اعتبارات پیش‌بینی شده کمک خواهد کرد. در ادامه مجموعه برنامه‌ها و شرح فعالیت‌های مرتبط با شورای فرهنگی و اجتماعی زنان بررسی خواهد شد:

جدول ۴. بررسی اعتبارات هزینه‌ای برنامه‌ها و شرح فعالیت‌های شورای

فرهنگی و اجتماعی زنان و خانواده در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ (میلیون ریال)

شماره دستگاه اجرایی	شماره دستگاه برنامه	شرح دستگاه، برنامه و فعالیت	مجموع اعتبار در قانون بودجه سال ۱۳۹۶	مجموع اعتبار در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷	درصد رشد	هدف کمی	
						سنجه عملکرد	مقدار
	۱	دبیرخانه شورای عالی انقلاب فرهنگی (شورای فرهنگی اجتماعی زنان)	۱۷،۲۵۰	۱۷،۱۵۰	-۰/۵۸		
	۱۷۰۳۰۳۳۰۰۰	برنامه سیاستگذاری در امور زنان و تحکیم خانواده	۱۱،۳۰۴	۱۲،۱۵۰	۷/۴۸	پیشنهاد	۴۰
	۱۷۰۳۰۳۳۰۰۲	راهبری و ساماندهی فعالیت‌های فرهنگی و اجتماعی زنان	۱۱،۳۰۴	۱۲،۱۵۰	۷/۴۸	سند	۴۰
	۱۷۰۸۰۰۱۰۰۰	انجام پژوهش‌های کاربردی	۵،۷۴۶	۵،۰۰۰	-۱۲/۹۸	پروژه عملیاتی شده	۳۲
	۱۷۰۸۰۰۱۰۶۳	انجام پژوهش‌های کاربردی مرتبط با امور زنان و تحکیم خانواده	۵،۷۴۶	۵،۰۰۰	-۱۲/۹۸	پروژه	۳۲

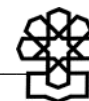
همان‌طور که ملاحظه می‌شود رشد منفی اعتبارات شورای فرهنگی اجتماعی زنان و خانواده به علت کاهش اعتبار ۱۳ درصدی برنامه «انجام پژوهش‌های کاربردی مرتبط با امور زنان و خانواده» است. علاوه بر این براساس جدول فوق، شورای فرهنگی اجتماعی زنان و خانواده ذیل فعالیت «راهبری و ساماندهی فعالیت‌های فرهنگی و اجتماعی زنان» موظف به نگارش ۴۰ سند هر یک به مبلغ ۳۰۳ میلیون ریال شده است. اینکه تهیه ۴۰ سند سیاستگذاری و راهبری در طول یک سال (تقریباً هر ماه سه سند) چقدر قابلیت اجرایی و عملیاتی شدن دارد محل سؤال است. علاوه بر این تدوین ۴۰ سند در سال به معنی تراکم بیش اندازه اسناد راهبردی تلقی می‌گردد که در نهایت اجرایی نیز نخواهند شد. از سوی دیگر شرح فعالیت «راهبری و ساماندهی فعالیت‌های فرهنگی و اجتماعی زنان» بسیار کلی تنظیم شده و مشخص نیست دقیقاً چه اقدامی مد نظر است. در کل نگاهی به برنامه‌ها و شرح فعالیت‌های ذیل شورای فرهنگی اجتماعی زنان و خانواده نشان می‌دهد این برنامه‌ها بسیار کلی و غیرقابل ارزیابی تدوین شده‌اند.

۲. دستگاه‌های اجرایی اصلی حوزه زنان و خانواده

علاوه بر دستگاه‌های سیاستگذار و برنامه‌ریز در لایحه بودجه، دستگاه‌هایی نیز در حوزه زنان و خانواده حضور دارند که اگرچه مخاطب برنامه‌ها و فعالیت آنها تنها زنان و کودکان هستند و از این منظر دستگاه اصلی تلقی می‌شوند، اما حوزه فعالیت آنها عمدتاً فعالیت اجرایی به‌ویژه از نوع آموزشی است. با توجه به تفاوت مأموریت و نوع هزینه‌کرد اعتبارات، این دستگاه‌ها از دستگاه‌های سیاستگذار تفکیک شده‌اند. مجموعه این دستگاه‌ها به شرح زیر است:

- شورای سیاستگذاری علمیه خواهران (حوزه تحت پوشش: زنان محصل حوزوی)
- کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان (حوزه تحت پوشش: کودکان)
- دانشگاه‌های مختص زنان (حوزه تحت پوشش: زنان دانشجو) مجموعه دانشگاه‌های تک جنسیتی موجود در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ عبارتند از: دانشگاه الزهراء(س)، دانشگاه فرزندگان سمنان (ویژه خواهران)، مجتمع آموزش عالی فاطمیه نهاوند (ویژه دختران)، دانشکده فنی و مهندسی فناوری‌های نوین سبزواری حضرت زینب (س) (ویژه خواهران)، دانشکده علوم انسانی حضرت معصومه (س)، دانشگاه کوثر (ویژه خواهران)، دانشکده علوم انسانی حضرت نرجس (س)، دانشگاه کاشان (پردیس خواهران)^۱

۱. برای اطلاع از اعتبارات این دانشگاه‌ها به صورت تفکیک شده به پیوست جدول ۳ مراجعه کنید.

جدول ۵. بررسی اعتبارات دستگاه‌های اجرایی اصلی حوزه زنان و کودکان

(میلیون ریال)

کد دستگاه	عنوان	اعتبارات هزینه‌ای			اعتبارات تمک دارایی سرمایه‌ای			مجموع اعتبارات	
		مصوب سال ۱۳۹۶	لایحه سال ۱۳۹۷	درصد رشد	مصوب سال ۱۳۹۶	لایحه سال ۱۳۹۷	درصد رشد	مصوب سال ۱۳۹۶	لایحه سال ۱۳۹۷
۱۱۴۳۱۸	شورای سیاستگذاری حوزه‌های علمیه خواهران	۲,۳۵۰,۰۰۰	۲,۵۸۲,۸۰۰	۹/۹۱	۲۵۰,۰۰۰	۱۳۰,۵۱۰	-۴۷/۸	۲,۶۰۰,۰۰۰	۲,۷۱۳,۳۱۰
۲۸۴۰۰۰	کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان	۱,۴۲۰,۰۰۰	۱,۵۸۱,۰۰۰	۱۱/۳	۵۴,۹۳۳	۵۰,۰۰۰	-۸/۹۸	۱,۴۷۰,۹۳۳	۱,۶۳۱,۰۰۰
	مجموع اعتبارات دانشگاه‌های تک‌جنسیتی مختص زنان	۱,۳۰۲,۰۳۶	۱,۵۹۳,۵۴۵	۲۲/۳۹	۲۲۹,۵۸۶	۱۷۹,۴۴۱	-۲۱/۸۴	۱,۵۳۱,۶۲۲	۱,۷۷۲,۹۵۹
	مجموع اعتبارات دستگاه‌های اجرایی اصلی	۵,۰۷۲,۰۳۶	۵,۷۵۷,۳۴۵	۱۳/۵۱	۵۳۴,۵۱۹	۳۵۹,۹۵۱	-۳۲/۶۶	۵,۶۰۲,۵۵۵	۶,۱۱۷,۲۶۹

- اگرچه شورای سیاستگذاری حوزه علمیه خواهران در ظاهر یک دستگاه سیاستگذار به‌نظر می‌رسد، اما نگاهی به برنامه‌ها و شرح فعالیت‌های این دستگاه نشان می‌دهد نقطه تمرکز آن بر فعالیت‌های اجرایی به‌ویژه حمایت از فعالیت‌های آموزشی و پژوهشی طلاب زن است. بدین ترتیب این دستگاه علیرغم اینکه واژه «سیاستگذاری» در عنوان آن قید شده، ذیل نهادهای اجرایی محاسبه شده است.

علاوه بر این جهت حمایت از آموزش طلاب علوم دینی خواهران رقمی معادل ۱,۷۸۶,۳۰۴ میلیون ریال برآورد شده که به معنی صرف ۲۳ میلیارد و ۸۱۷ میلیون ریال برای هر نفر بوده که رقمی قابل تأمل است. این امر در رابطه با حمایت از فعالیت‌های فرهنگی و تبلیغی طلاب علوم دینی خواهران و کمک به مراکز تربیت مدرس دینی مناطق محروم خواهران نیز صادق است.

- کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان نیز به‌عنوان یکی از دستگاه‌های اصلی اجرایی حوزه کودک با رشد اعتبار ۱۰ درصدی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ در مقایسه با مصوب سال ۱۳۹۶ مواجه بوده است. افزایش اعتبار ۱۰ درصدی کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان نیز به‌علت اضافه شدن برنامه‌های جدیدی ذیل آن با عنوان «تولید انیمیشن برای کودکان و نوجوانان»، «تولید نشر و اجرای موسیقی کودک و نوجوان»، «حمایت توسعه نشر و اجرای آثار فرهنگی و هنری کودک و نوجوان اقوام

و نواحی کشور»، «بهبود و ارتقای دسترسی کودکان و نوجوانان مناطق روستایی عشایری و مرزی به فعالیت‌ها و آثار فرهنگی و هنری کانون» و «تقویت فرهنگ کتابخوانی در مناطق محروم و روستایی از طریق تأمین معرفی و افزایش دسترسی به کتاب» است.^۱

- علاوه بر دو دستگاه فوق در لایحه بودجه با ۸ دانشگاه تک‌جنسیتی مختص زنان مواجه هستیم که در مجموع برای آنها رقمی معادل ۱ هزار و ۷۷۲ میلیارد ریال در نظر گرفته شده است.

ج) اعتبارات پیش‌بینی شده براساس برنامه و شرح اقدام مرتبط با حوزه زنان و خانواده

همان‌طور که ذکر شد علاوه بر دستگاه‌هایی که به‌لحاظ عنوان و شرح فعالیت‌ها کاملاً در حوزه زنان و خانواده فعالیت می‌کنند، در لایحه بودجه سنواتی، دستگاه‌های دیگری نیز وجود دارند که اگر چه مخاطب تمامی برنامه‌ها و اعتبارات آنها، زنان، کودک و خانواده نیست، اما بخشی از مخاطبان آنها را زنان، کودکان و خانواده تشکیل می‌دهد. به‌ویژه آنکه برخی از این دستگاه‌ها به‌لحاظ شرح وظایف سازمانی، اقدامات مشخصی را باید در حوزه زنان و خانواده انجام دهند. از جمله مهمترین این دستگاه‌ها می‌توان به کمیته امداد امام خمینی(ره) و سازمان بهزیستی اشاره کرد. این دستگاه‌ها به‌عنوان دستگاه‌های فرعی حوزه زنان و خانواده قلمداد می‌شوند. در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷، مجموعه این دستگاه‌ها ۱۸ دستگاه هستند. در ادامه این دستگاه‌ها به همراه اعتبارات پیشنهاد داده شده برای آنها در حوزه زنان و خانواده و کودک به تفکیک مصوب سال ۱۳۹۶ و لایحه بودجه ۱۳۹۷ ذکر خواهد شد.

* با توجه به گسترده بودن حجم شرح فعالیت‌ها و تنوع آنها در این بخش، تنها اعتبارات کل پیش‌بینی شده برای هر یک از دستگاه‌ها براساس برنامه‌ها و فعالیت‌های مرتبط با حوزه زنان و خانواده ذکر می‌شود و شرح فعالیت‌های مرتبط در پیوست ۴ گزارش قابل مطالعه است.

جدول ۶. بررسی برنامه و شرح فعالیت‌های مرتبط با حوزه زنان و خانواده

(میلیون ریال)

در دستگاه‌های فرعی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷

درصد رشد	مجموع اعتبارات پیش‌بینی شده برای حوزه زنان و خانواده براساس برنامه و شرح فعالیت مرتبط در لایحه سال ۱۳۹۷	مجموع اعتبارات حوزه زنان و خانواده براساس برنامه و شرح فعالیت مرتبط در مصوب سال ۱۳۹۶	عنوان دستگاه
۲۵/۴۰	۴۹۴,۷۶۴	۳۹۴,۵۵۴	وزارت ورزش و جوانان
۱۲/۹۹	۱۱,۱۴۸,۹۰۰	۹,۸۶۷,۱۶۰	سازمان بهزیستی
-۲۴/۷۲	۱۸۴,۰۵۰	۲۴۴,۵۰۰	وزارت تعاون کار و رفاه اجتماعی
۴/۴۲	۲۸,۲۲۵,۵۰۰	۲۷,۰۳۱,۰۷۰	کمیته امداد امام خمینی (ره)
۷/۵۲	۵۴,۸۸۰	۵۱,۰۴۴	مؤسسه عالی علمی کاربردی و مهارتی جهاد کشاورزی
۳۳/۷۰	۱۸,۰۴۲	۱۳,۴۹۴	سازمان مرکزی تعاون روستایی ایران
۵۲/۶۵	۲۲۵,۰۰۰	۱۴۷,۴۰۰	ستاد مبارزه با مواد مخدر
۰/۰۰	۳۵,۰۰۰	۳۵,۰۰۰	وزارت کشور
-۲۸/۲۹	۲۸,۳۰۳	۳۹,۴۶۹	وزارت دادگستری
۲۳/۶۵	۴,۹۴۶	۴,۰۰۰	دادگستری جمهوری اسلامی ایران
-۶/۴۴	۵۴۵,۹۰۲	۵۸۳,۴۸۳	سازمان بسیج- ارتش ۲۰ میلیونی
۰/۰۰	۶,۰۰۰	۶,۰۰۰	وزارت علوم تحقیقات و فناوری- امور علمی، فرهنگی و آموزشی
۲۵/۰۰	۱۲۵,۰۰۰	۱۰۰,۰۰۰	نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه‌ها
۷۹/۶۹	۱۱۵,۰۰۰	۶۴,۰۰۰	وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی
۳۶/۶۷	۲۰,۵۰۰	۱۵,۰۰۰	مجمع جهانی تقریب مذاهب اسلامی
۱۶/۰۰	۵۸,۰۰۰	۵۰,۰۰۰	وزارت آموزش و پرورش- فعالیتهای پرورشی و امور تربیتی دانش‌آموزان
۱۵/۰۱	۴,۲۰۰	۳,۶۵۲	وزارت آموزش و پرورش- سازمان مدارس غیردولتی و توسعه مشارکت‌های مردمی
۸/۹۲	۱,۵۹۰,۲۰۰	۱,۴۶۰,۰۰۰	جمعیت هلال احمر جمهوری اسلامی ایران
۶/۹۱	۴۲,۸۸۴,۱۸۷	۴۰,۱۰۹,۸۲۶	مجموع اعتبارات دستگاه‌های فرعی

همان‌طور که ملاحظه می‌شود بخش اعظمی از اعتبارات پیشنهاد داده شده برای حوزه زنان و خانواده ذیل برنامه‌ها و شرح فعالیت دستگاه‌های متعددی چون سازمان بهزیستی، وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی، کمیته امداد امام خمینی (ره) مؤسسه آموزش عالی علمی، کاربردی جهاد کشاورزی، ستاد مبارزه با مواد مخدر، وزارت کشور، وزارت دادگستری، سازمان بسیج، وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه‌ها، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، مجمع جهانی تقریب مذاهب اسلامی، وزارت آموزش و پرورش، وزارت ورزش و جوانان ذکر شده که نشان از فرابخشی بودن این حوزه دارد.

- براساس جدول فوق، بیشترین اعتبار مرتبط با حوزه زنان و خانواده برای کمیته امداد امام خمینی (ره) به میزان ۲۸ هزار ۲۲۵ میلیارد ریال پیش‌بینی شده است. پس از آن سازمان بهزیستی با اعتباری معادل ۱۱ هزار و ۱۴۸ میلیارد تومان رتبه دوم را اتخاذ کرده است. با توجه به اینکه این دو نهاد مخاطب گسترده‌ای در حوزه زنان و کودکان از جمله زنان سرپرست خانوار، کودکان معلول و نیازمند، کودکان بی‌سرپرست کار و کودکان خیابانی و... ذیل سازمان بهزیستی و زنان سرپرست خانوار و کودکان بی‌سرپرست و بدسرپرست ذیل کمیته امداد امام خمینی (ره) دارند، تمرکز این حجم از اعتبار در این دو نهاد طبیعی است. شایان ذکر است بخش عمده‌ای از اعتبار این دو نهاد، صرف شرح فعالیت «پرداخت مستمری به خانواده‌های تحت پوشش» می‌شود.

- نگاهی به جدول ۶ نشان می‌دهد اعتبار وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی با رشد منفی ۲۴ درصد همراه بوده است که بخش عمده‌ای از این مسئله به حذف برخی از برنامه‌ها و شرح فعالیت‌هایی که در سنوات گذشته بودجه، ذیل وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی و سازمان بهزیستی به صورت مشترک حضور داشت، از زیرمجموعه وزارت تعاون، باز می‌گردد. امری که به پراکنده شدن اعتبارات بین این دو دستگاه منجر شده بود. برنامه‌های مرتبط با حوزه زنان و خانواده که در قانون بودجه سال ۱۳۹۶ در ذیل وزارت تعاون اعتبار دریافت می‌کردند و در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ حذف شده‌اند عبارتند از:

- برنامه حمایت از خانواده و زنان سرپرست خانوار (۱۹۰۳۰۱۹۰۰۰) با شرح فعالیت «پرداخت سرمایه کار و آماده‌سازی شغلی زنان سرپرست خانوار»، «کمک به امور مددکاری زنان سرپرست خانوار»، «کمک به تأمین ودیعه مسکن زنان سرپرست خانوار»، «کمک به تغذیه مادران باردار و شیرده نیازمند»، «کمک به تقویت و توسعه گروه‌های همیار زنان».

- برنامه حمایت از کودکان و نوجوانان (۱۹۰۳۰۱۸۰۰۰) با شرح فعالیت «تأمین یک وعده غذای گرم به کودکان مهد روستایی»، «حمایت اجتماعی از کودکان کار و خیابان»، «کمک به امور مددکاری کودکان و جوانان»، «کمک به بهبود تغذیه کودکان معلول مراکز روزانه»، «کمک به تأمین شهریه مهدکودک کودکان خانواده‌های کم درآمد»، «کمک به تأمین شهریه مهدکودک کودکان معلول و خانواده‌های کم درآمد»، «کمک به تأمین هزینه‌های تحصیلی دانش‌آموزان نیازمند» و «کمک به تغذیه

کودکان خانواده‌های دارای فرزند چند قلو».

- برنامه کنترل و کاهش آسیب‌های اجتماعی (۱۹۳۰۳۰۰۰۰) با شرح فعالیت «ارائه خدمات مشاوره‌ای و مددکاری خانواده» و «راهبری مداخله در بحران‌های فردی و خانوادگی».
- برنامه حمایت از اشتغال اقشار خاص (۱۹۰۳۰۳۳۰۰۰) با شرح فعالیت «راهبری ارائه خدمات مالی خرد زنان روستایی».

- برنامه ارائه خدمات توانبخشی به نیازمندان (۱۹۰۴۰۰۳۰۰۰) با شرح فعالیت «ارائه خدمات توانبخشی مبتنی بر خانواده» و «کمک به نگهداری معلولان و بیماران روانی مزمن در خانواده».

نکته حائز اهمیت آنکه در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ بخش عمده این برنامه‌ها و شرح فعالیت‌ها ذیل سازمان بهزیستی به‌عنوان نهاد تخصصی حمایت از این اقشار وجود دارد و برای آن اعتبار در نظر گرفته شده است. بدین ترتیب حذف این برنامه‌ها از ذیل وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی کمک شایانی به شفافیت و انسجام اعتبارات اختصاص یافته کرده است.

با وجود این یکی از موارد کاهش اعتبار وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی، کاهش ۳۹ درصدی اعتبار موضوع بیمه پایه اجتماعی زنان سرپرست خانه‌دار متاهل، ذیل برنامه پوشش بیمه پایه اجتماعی کشاورزان و روستاییان و عشایر است. با توجه به تأکید ماده (۱۰۳) قانون برنامه ششم بر لزوم بیمه زنان خانه‌دار متاهل دارای سه فرزند، این فعالیت با حکم قانون برنامه ششم به‌علت عدم توجه به زنان متاهل دارای سه فرزند، انطباق ندارد و ازسوی دیگر کاهش ۳۹ درصدی اعتبار این برنامه به معنی عدم پوشش افراد^۱ تحت شمول حکم تلقی می‌گردد و از نکات منفی لایحه تلقی می‌شود.

- یکی از اعتبارات و شرح فعالیت‌هایی که در حوزه زنان و خانواده در جدول فوق قابل تأمل است، اعتبار مجمع جهانی تقریب مذاهب اسلامی جهت فعالیت تقریبی برای بانوان جهان اسلامی ذیل برنامه (۱۷۰۱۰۲۸۰۰۰) است. جهت اجرای این فعالیت در بخش هدف کمی یک طرح به مبلغ ۲۰ میلیارد ریال پیش‌بینی شده که به‌نظر می‌رسد اعتبار آن باید مورد بازنگری قرار گیرد.

- وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ علاوه بر موضوعاتی که در سنوات گذشته برای آنها اعتبار دریافت می‌کرد (از جمله برنامه حمایت از توسعه و الگوسازی مد و لباس اسلامی - ایرانی) ذیل برنامه حمایت و گسترش سینمای کودک و نوجوان، جهت حمایت از اجرای توسعه سینمای کودک و نوجوان برای اولین بار، اعتباری معادل ۴۰ میلیارد ریال برای ساخت ۱۰۰ فیلم (هر یک به ارزش ۴۰۰ میلیون ریال) دریافت کرده که اگرچه رقم چندان قابل توجهی برای ساخت فیلم نیست، اما از نکات مثبت لایحه در حوزه کودک محسوب می‌شود.

- علاوه بر این در لایحه بودجه در حوزه حمایت از ورزش بانوان با دو اقدام مثبت و منفی روبرو

۱. در جلسه مشترک وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی با فراکسیون مجلس تعداد افراد تحت شمول حکم ماده (۱۰۳) قانون برنامه ششم توسعه ۱۲۰ هزار زن عنوان شد.

هستیم: از یک سو کاهش اعتبار حمایت از ورزش حرفه‌ای بانوان یعنی شرح فعالیت «کمک به فدراسیون‌ها و هیئت‌های ورزشی» ذیل برنامه گسترش ورزش بانوان از ۳۰۵ میلیارد ریال به ۱۹۳ میلیارد ریال و از سوی دیگر توجه به ورزش همگانی بانوان که در سنوات گذشته مورد غفلت واقع می‌شد با در نظر گرفتن دو شرح فعالیت جدید جهت تقویت ورزش همگانی بانوان ذیل برنامه گسترش ورزش بانوان با عناوین «حمایت از طرح اوقات فراغت بانوان با ورزش (شهری و روستایی) و بهبود و اصلاح ناهنجاری‌ها و اختلالات جسمی و حرکتی دختران و بانوان کشور از طریق فعالیت‌های ورزشی» با اعتباری به مبلغ ۱۵۰ میلیارد ریال که اقدام اخیر، اقدامی بسیار مثبت ارزیابی می‌شود.

د) اعتبارات مندرج در جداول متفرقه در حوزه زنان و خانواده

علاوه بر اعتبارات پیش‌بینی شده برای حوزه زنان و خانواده ذیل دستگاه‌های اصلی و همچنین برنامه‌ها و شرح فعالیت‌های مرتبط برای این حوزه، اعتباراتی نیز در ذیل جداول متفرقه در نظر گرفته شده است. این موضوعات به شرح زیر است:

جدول ۷. اعتبارات مرتبط با حوزه زنان و خانواده در جدول ردیف‌های متفرقه در لایحه

(میلیون ریال)

بودجه سال ۱۳۹۷

شماره طبقه‌بندی	عنوان	اعتبارات هزینه‌ای			اعتبارات تملک دارایی			مجموع اعتبارات		
		مصوب بودجه سال ۱۳۹۶	لایحه بودجه سال ۱۳۹۷	درصد رشد	مصوب بودجه سال ۱۳۹۶	لایحه بودجه سال ۱۳۹۷	درصد رشد	مصوب بودجه سال ۱۳۹۶	لایحه بودجه سال ۱۳۹۷	درصد رشد
۵۵۰۰۰۰-۲۲	تهیه و اجرای طرح جمع‌کنترل کاهش آسیب‌های اجتماعی موضوع ماده (۸۰) قانون برنامه ششم توسعه	۰	۲۵۰۰,۰۰۰	۱۰۰	۰	۲,۰۰۰,۰۰۰	۱۰۰	۰	۴,۵۰۰,۰۰۰	۱۰۰
۵۵۰۰۰۰-۴۰	اعتبارات طرح توانمندسازی زنان سرپرست خانوار موضوع ماده (۸۰) قانون برنامه ششم توسعه	۲۰۰,۰۰۰	۱۵۰,۰۰۰	-۲۵	۰	۰	۰	۲۰۰,۰۰۰	۱۵۰,۰۰۰	-۲۵

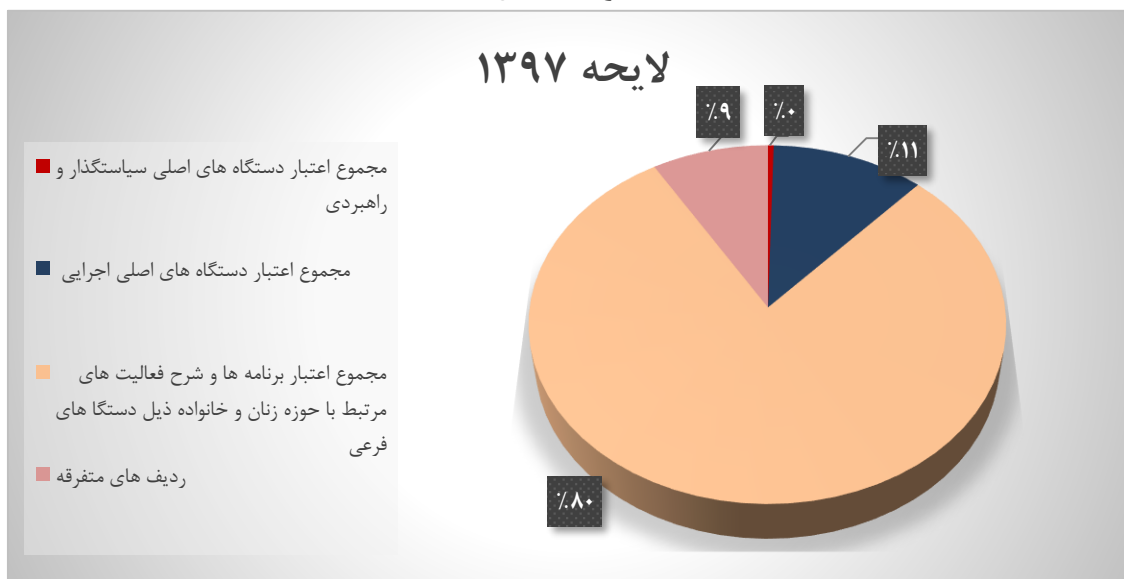
همان‌طور که ملاحظه می‌شود در جدول ۹ لایحه بودجه سال ۱۳۹۷، برای دو موضوع «تهیه و اجرای طرح جامع کنترل کاهش آسیب‌های اجتماعی» و «طرح توانمندسازی زنان سرپرست خانوار» اعتبار در نظر گرفته شده که در تناسب با قانون برنامه ششم توسعه و ماده (۸۰) آن است. نکته قابل توجه اینکه با توجه به ذکر این دو موضوع در جدول متفرقه، دستگاه دریافت‌کننده این اعتبارات مشخص نشده است. با توجه به اینکه براساس ماده (۸۰) برنامه ششم توسعه و بند «ت»، نگارش تهیه و اجرای «طرح جامع زنان سرپرست خانوار» باید توسط معاونت امور زنان و خانواده ریاست‌جمهوری با همکاری وزارت تعاون کار و رفاه اجتماعی و سایر نهادهای ذیربط انجام پذیرد، مناسب‌تر بود جهت شفاف‌تر شدن جداول متفرقه، اعتبار این موضوع نیز به جدول ۷-۲ با موضوع «اعتبارات انتقال یافته به جداول ۷ و ۱۰ ماده واحده» انتقال می‌یافت و با مشخص شدن دستگاه دریافت‌کننده این اعتبار، شفافیت بیشتری در نحوه تخصیص و هزینه‌کرد این اعتبار پدید می‌آمد.

علاوه بر این، کاهش ۲۵ درصدی اعتبار طرح توانمندسازی زنان سرپرست خانوار با توجه به افزایش روزافزون تعداد زنان سرپرست خانوار در کشور (براساس سرشماری سال ۱۳۹۵، ۳ میلیون ۶۱ هزار و ۷۵۳ زن سرپرست خانوار در کشور وجود دارد) و لزوم حمایت جامع از این گروه، مثبت ارزیابی نمی‌شود.

بررسی نحوه توزیع اعتبارات حوزه زنان و خانواده در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷

با توجه به اینکه اعتبارات حوزه زنان و خانواده توزیعی پراکنده در بودجه‌های سنواتی دارد، در ادامه تلاش شده تا نحوه توزیع این اعتبار بررسی شود:

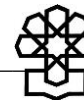
نمودار ۱. بررسی نحوه توزیع اعتبارات حوزه زنان و خانواده در بخش‌های مختلف لایحه بودجه سال ۱۳۹۷

بررسی نحوه توزیع اعتبارات براساس دستگاه‌های اصلی و برنامه‌های مرتبط با حوزه زنان و خانواده، نشان می‌دهد ۸۰ درصد اعتبارات به صورت پراکنده در دستگاه‌های مختلف توزیع شده است. ۱۱ درصد اعتبارات در دستگاه‌های اصلی اجرایی و ۹ درصد نیز در ردیف‌های متفرقه توزیع شده است. نکته حائز اهمیت آنکه اعتبارات دستگاه‌های سیاستگذار و برنامه‌ریز، کمتر از ۱ درصد مجموع اعتبارات را تشکیل می‌دهند. اگرچه حجم کمتر این اعتبارات تا حدودی در تناسب با جایگاه ستادی این دستگاه‌ها است، اما با توجه به منفک بودن عملکرد دستگاه‌ها از یکدیگر و فقدان ارتباط سیستمی بین دستگاه‌های اجرایی و سیاستگذار، هزینه‌کرد ۸۰ درصد اعتبارات بدون ایفای نقش راهبردی توسط دستگاه‌های سیاستگذار و برنامه‌ریز، صورت می‌گیرد و این نکته به کاهش حجم تأثیرگذاری اعتبارات پراکنده منجر می‌گردد.

مقایسه تطبیقی لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ در حوزه زنان و خانواده با الزامات قانونی مرتبط

در جدول زیر تلاش شده میزان همسویی لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ با برنامه ششم توسعه، قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور و قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲) به‌عنوان اسناد پشتیبان تدوین بودجه سنواتی از طریق تطبیق برخی از مواد مهم این قوانین با تبصره‌ها و برنامه‌های ذکر شده در لایحه بررسی شود.

جدول ۸. مقایسه تطبیقی لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ در حوزه زنان و خانواده با الزامات قانونی مرتبط

قانون برنامه ششم توسعه	
موضوع حکم	بند یا برنامه مرتبط با حوزه زنان و خانواده در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷
ماده (۲)- الزام دولت به ارائه طرح‌هایی در حوزه‌های مختلف از جمله توانمندسازی محرومان و فقرا با اولویت زنان سرپرست خانوار	در نظر گرفتن اعتبار برای طرح توانمندسازی زنان سرپرست خانوار موضوع ماده (۸۰) قانون برنامه ششم توسعه در جداول متفرقه (۴۰-۵۵۰۰۰۰)
ماده (۷۶)- تکلیف دولت در خصوص اقدام در زمینه کنترل افزایش طلاق، افزایش حمایت از کودکان یتیم، افزایش حمایت از کودکان بی سرپرست و کودکان خیابانی	خدمات پیشگیری و کنترل طلاق (۱۹۰۳۰۲۸۰۰۰) ساماندهی کودکان خیابانی (۱۹۰۳۰۳۱۰۰۰) راهبری حمایت از کودکان بی سرپرست (۱۹۰۳۰۱۸۰۰۰)
ماده (۸۰)- الزام دولت به تهیه طرح جامع کنترل و کاهش آسیب‌های اجتماعی	طرح جامع کنترل و کاهش آسیب‌های اجتماعی در ردیف‌های متفرقه (۲۲-۵۵۰۰۰۰)
ماده (۸۰)- تدوین سالیانه اطلس آسیب‌های اجتماعی	برنامه رصد و کنترل آسیب‌های اجتماعی (۱۰۰۲۰۱۸۰۰۰)
ماده (۸۰)- بند «ت»- تهیه و اجرای کامل طرح جامع توانمندسازی زنان سرپرست خانوار	در نظر گرفتن اعتبار برای طرح توانمندسازی زنان سرپرست خانوار موضوع ماده (۸۰) قانون برنامه ششم توسعه در جداول متفرقه (۴۰-۵۵۰۰۰۰)
ماده (۸۰)- بند «ح»- ساماندهی و کاهش جمعیت کودکان کار به حداقل ۲۵ درصد	ساماندهی و کاهش کودکان کار ذیل برنامه پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی (۱۹۰۳۰۲۸۰۰۰)
(۹۴)- اختصاص ۲۷ / درصد از کل ۹ درصد مالیات بر ارزش افزوده برای ورزش در حوزه‌های مختلف از جمله ورزش بانوان	برنامه گسترش ورزش بانوان (۱۷۰۲۰۰۱۰۰۰)
ماده (۱۰۱)- ساماندهی و تقویت جایگاه سازمانی امور زنان و خانواده نسبت به اجرای رویکرد عدالت جنسیتی بر مبنای اصول اسلامی ارزیابی و تطبیق سیاست و برنامه‌ها و طرح‌های دستگاه‌های اجرایی برای رصد مستمر ارتقای شاخص وضعیت زنان و خانواده	برنامه ارزیابی تحقق سیاست‌ها برنامه‌ها و طرح‌های مرتبط با وضعیت زنان و خانواده (۱۷۰۳۰۱۶۰۰۰)
ماده (۱۰۲)- زمینه‌سازی برای کنترل و کاهش میانگین سن ازدواج به میزان ۱۰ درصد	-
ماده (۱۰۲)- حمایت از ارتقای معیشت و اقتصاد خانواده از طریق توسعه مشاغل خانوادگی و تعاونی و تولیدی روستایی و خانواده‌محور	برنامه آموزش زنان روستایی (۱۸۰۲۰۰۳۰۰۰)

قانون برنامه ششم توسعه	
موضوع حکم	بند یا برنامه مرتبط با حوزه زنان و خانواده در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷
ماده (۱۰۳) - ایجاد بیمه اجتماعی زنان خانه‌دار حداقل دارای سه فرزند	پرداخت حق بیمه پایه اجتماعی زنان خانه‌دار متاهل (۱۹۰۲۰۰۹۰۰۰) البته این موضوع کاملاً منطبق با برنامه ششم توسعه نیست، زیرا زنان خانه‌دار متاهل دارای سه فرزند در برنامه ششم مورد تأکید قرار گرفته‌اند.
ماده (۱۰۴) - کنترل و کاهش نرخ طلاق از سوی بهزیستی به میزان ۲۰ درصد از طریق مرکز فوریت‌های اجتماعی و مراکز مشاوره	برنامه رصد و کنترل آسیب‌های اجتماعی (۱۰۰۲۰۱۸۱۰۰۰)
ماده (۱۱۳) - مکلف نمودن بهزیستی به ارائه خدمات مشاوره رایگان برای افراد فاقد تمکن مالی به‌منظور تحکیم نهاد خانواده	ارائه خدمات پیشگیری و کنترل طلاق (۱۹۰۳۰۲۸۰۰۰)
قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور	
ماده (۳۷) - الزام دولت به تدوین سبک زندگی اسلامی - ایرانی با در نظر گرفتن رفع موانع ازدواج، کاهش سن ازدواج، پوشش بیمه‌ای زایمان و درمان ناباروری، آموزش و توانمندسازی خانواده‌ها	-
ماده (۳۸) - رفع مشکل معیشتی خانواده‌های زندانیان بی‌بضاعت با همکاری کمیته امداد امام خمینی(ره)، سازمان بهزیستی کشور و سایر نهادهای ذیربط و بیمه سلامت زندانیان و خانواده آنها	-
قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲)	
ماده (۴۵) - تکلیف دولت به اجرای سند جمعیت و تعالی خانواده	-
ماده (۷۷) - پرداخت تسهیلات به زندانیان نیازمند	تبصره «۱۶» بند «د»: حمایت مالی از زندانیان نیازمند با اولویت زندانیان زن معسر تبصره «۱۱»: تأمین کسری اعتبارات دبه محکومان معسر با اولویت زنان معسر

همان‌طور که ملاحظه می‌شود بخش عمده‌ای از این احکام در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷، به‌صورت مستقیم و یا غیرمستقیم دیده شده‌اند. با وجود این برای موضوعات کنترل و کاهش میانگین سن ازدواج به میزان ۱۰ درصد، اجرای سند جمعیت و تعالی خانواده و تدوین سبک زندگی اسلامی ایرانی، برنامه یا اقدام مشخصی در نظر گرفته نشده است. شایان ذکر است اگرچه موضوع سیاست‌های جمعیتی ذیل وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی ۶ هزار میلیارد ریال اعتبار دریافت کرده اما مواد سند جمعیت و تعالی خانواده فراتر از اختیارات وزارت بهداشت و درمان بوده و نیازمند مشارکت تمامی دستگاه‌ها است.

جمع‌بندی

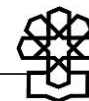
فرابخشی بودن حوزه زنان و خانواده و پراکنده بودن اعتبارات این موضوع در لایحه بودجه سنواتی، سبب شده تخمین اعتبارات اختصاص یافته به این حوزه دشوار شود به‌ویژه که احصای اعتبارات غیرمستقیم اختصاص یافته به این حوزه، تقریباً غیرممکن است. با این حال در این گزارش تلاش شد با احصای اعتبارات مستقیم اختصاص یافته به این حوزه یعنی اعتباراتی که در عنوان دستگاه، برنامه یا شرح اقدام آنها اشاره به موضوع زن، کودک و خانواده شده تصویری کلی از وضعیت بودجه این حوزه ترسیم گردد. این بررسی نشان می‌دهد ۸۰ درصد اعتبارات به‌صورت پراکنده در دستگاه‌های مختلف به‌صورت برنامه‌ای توزیع شده است. ۱۱ درصد اعتبارات متمرکز در دستگاه‌های اصلی اجرایی و ۹ درصد نیز در ردیف‌های متفرقه توزیع شده است. نکته حائز اهمیت آنکه اعتبارات دستگاه‌های اصلی سیاستگذار و برنامه‌ریز، کمتر از یک درصد مجموع اعتبارات را تشکیل می‌دهند. اگرچه حجم کمتر این اعتبارات تا حدودی در تناسب با جایگاه ستادی این دستگاه‌هاست، اما با توجه به منفک بودن عملکرد دستگاه‌ها از یکدیگر و فقدان ارتباط سیستمی بین دستگاه‌های اجرایی و سیاستگذار، هزینه‌کرد ۸۰ درصد اعتبارات بدون ایفای نقش راهبری توسط دستگاه‌های سیاستگذار و برنامه‌ریز، صورت می‌گیرد و این نکته به کاهش حجم تأثیرگذاری این اعتبارات در کلیت حوزه زنان و خانواده منجر می‌شود.

علیرغم تعدد برنامه‌های حوزه زنان و خانواده برخی از موضوعات مهم این حوزه در بودجه سنواتی مغفول مانده است از جمله این موارد می‌توان به فقدان برنامه‌ریزی در حوزه تحکیم نهاد خانواده، زمینه‌سازی برای کاهش میانگین سن ازدواج در کشور با توجه به الزام ماده (۱۰۲) قانون برنامه ششم در این حوزه، عدم توجه به لزوم تقویت امور زیرساختی تفریحی- فراغتی زنان و سیاستگذاری در حوزه کودکان و حمایت از خانواده زندانیان اشاره کرد.

پیوست‌ها

جدول ۱. بررسی برنامه‌ها و شرح فعالیت‌های شورای سیاست‌گذاری حوزه علمیه خواهران در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ (میلیون ریال)

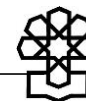
شماره دستگاه اجرایی	شماره دستگاه برنامه	شرح دستگاه، برنامه و فعالیت	مجموع اعتبار		درصد رشد	هدف کمی	
			در قانون بودجه سال ۱۳۹۶	در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷		سنجه عملکرد	مقدار
۱۱۴۳۱۸	۱	شورای سیاست‌گذاری حوزه‌های علمیه خواهران					
	۱۷۰۱۰۱۴۰۰۰	برنامه حمایت از حوزه‌های علمیه و مدارس علوم دینی	۲,۲۷۰,۰۰۰	۲,۲۲۵,۳۸۰	-۱/۹۷	مدرسه علمیه	۷۵
	۱۷۰۱۰۱۴۰۰۰	حمایت از آموزش طلاب علوم دینی خواهران	۱,۶۷۲,۰۰۰	۱,۷۸۶,۳۰۴	۶/۸۴	هزار نفر	۷۵
	۱۷۰۱۰۱۴۰۰۶	حمایت از فعالیت‌های فرهنگی و تبلیغی طلاب علوم دینی خواهران	۳۲۸,۰۰۰	۲۱۹,۵۳۸	-۳۳/۰۷	هزار نفر	۷۵
	۱۷۰۱۰۱۴۰۰۷	کمک به مراکز تربیت مدرس دینی مناطق محروم خواهران	۲۰,۰۰۰	۲۱۹,۵۳۸	۹۹۷/۶۹	هزار نفر	۷۵
	۱۷۰۸۰۰۱۰۰۰	برنامه پژوهش‌های کاربردی	۳۳۰,۰۰۰	۳۵۷,۴۲۰	۸/۳۱	پروژه عملیاتی شده	۱۰۰
	۱۷۰۸۰۰۱۰۴۴	حمایت از فعالیت‌های پژوهشی طلاب در زمینه علوم دینی	۳۳۰,۰۰۰	۳۵۷,۴۲۰	۸/۳۱	پروژه	۱۰۰

جدول ۲. بررسی برنامه‌ها و شرح فعالیت‌های کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ (میلیون ریال)

شماره دستگاه اجرایی	شماره دستگاه برنامه	شرح دستگاه، برنامه و فعالیت	مجموع اعتبار در قانون بودجه سال ۱۳۹۶	مجموع اعتبار در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷	درصد رشد	هدف کمی	
						سنجه عملکرد	مقدار
۲۸۴۰۰۰	۱	شرکت سهامی کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان					
	۱۷۰۳۰۰۹۰۰۰	برنامه توسعه تأمین و تولید آثار متناسب تربیتی و پرورشی کودکان و نوجوانان	۳۷۵،۱۰۰	۳۹۲،۳۰۰	۴/۵۹	اثر	۲۹۵۰،۰۰۰
	۱۷۰۳۰۰۹۰۰۰	تجدید تولید وسایل سرگرم‌کننده برای کودکان و نوجوانان	۱۰،۳۵۰	۱۱،۳۷۰	۹/۸۶	محصول	۴۰،۰۰۰
	۱۷۰۳۰۰۹۰۰۲	تجدید چاپ کتاب‌های کودکان و نوجوانان	۱۴۹،۶۰۰	۱۶۴،۳۰۰	۹/۸۳	کتاب تجدید چاپ شده	۱۶۴۳،۰۰۰
	۱۷۰۳۰۰۹۰۰۳	تولید آثار محتوا و ایجاد پرتال کودکان	۸۰،۵۰۰	۸۸،۵۳۰	۹/۹۸	اثر - محتوا	۵۹۰
	۱۷۰۳۰۰۹۰۰۴	تولید وسایل سرگرم برای کودکان و نوجوانان	۱۲،۱۵۰	۱۳،۳۰۰	۹/۴۷	محصول	۴۰،۰۰۰
	۱۷۰۳۰۰۹۰۰۵	چاپ اول کتاب‌های کودکان و نوجوانان	۱۰۴۵۰۰	۱۱۴۸۰۰	۹/۸۶	کتاب چاپ اول	۱۰۰۰۰۰۰
	۱۷۰۳۰۰۹۰۰۴	برنامه رشد و پرورش فکری کودکان و نوجوانان	۱۰۶۲۹۰۰	۱۱۸۱۷۰۰	۱۱/۸۴	کودک - نوجوان	۸۳۰،۰۰۰
	۱۷۰۳۰۳۰۰۰۱	انجام فعالیت‌های ادبی مراکز فرهنگی و هنری کانون برای کودکان و نوجوانان	۱۱۵۵۰۰	۱۱۱۱۵۰	-۳/۷۷	کودک - نوجوان	۹۵۰،۰۰۰
	۱۷۰۳۰۳۰۰۰۲	انجام فعالیت‌های فرهنگی مراکز فرهنگی و هنری کانون برای کودکان و نوجوانان	۵۷۱۲۰۰	۵۵۸۸۰۰	-۲/۱۷	کودک - نوجوان	۴۴۰،۰۰۰
	۱۷۰۳۰۳۰۰۰۳	انجام فعالیت‌های هنری مراکز فرهنگی و هنری کانون برای کودکان و نوجوانان	۲۶۲۵۰۰	۲۶۶۲۰۰	۱/۴۱	کودک - نوجوان	۱۹۰،۰۰۰

شماره دستگاه اجرایی	شماره دستگاه برنامه	شرح دستگاه، برنامه و فعالیت	مجموع اعتبار در قانون بودجه سال ۱۳۹۶	مجموع اعتبار در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷	درصد رشد	هدف کمی	
						سنجه عملکرد	مقدار
	۱۷۰۳۰۳۰۰۰۴	برگزاری جشنواره‌های ملی و بین‌المللی کودکان و نوجوانان	۱۴۰۰۰	۱۴۰۰۰	۰/۰۰	جشنواره	۱۲
	۱۷۰۳۰۳۰۰۰۵	تولید فیلم بلند برای کودکان و نوجوانان	۱۸۰۰۰	۱۸۰۰۰	۰/۰۰	دقیقه	۹۰
	۱۷۰۳۰۳۰۰۰۶	تولید فیلم کوتاه برای کودکان و نوجوانان	۲۱۶۰۰	۹۶۰۰	-۵۵/۵۶	دقیقه	۱۲۰
	۱۷۰۳۰۳۰۰۰۷	تولید و اجرای تئاتر کودکان و نوجوانان	۶۰۱۰۰	۴۰۰۰۰	-۳۳/۴۴	تئاتر	۴۰
	۱۷۰۳۰۳۰۰۰۸	تولید انیمیشن برای کودکان و نوجوانان	۰	۹۶۰۰	۱۰۰/۰۰	دقیقه	۱۲۰
	۱۷۰۳۰۳۰۰۰۹	تولید نشر و اجرای موسیقی کودک و نوجوان	۰	۸۰۰	۱۰۰/۰۰	عنوان موسیقی	۸
	۱۷۰۳۰۳۰۰۱۰	حمایت، توسعه، نشر و اجرای آثار فرهنگی و هنری کودک و نوجوان اقوام و نواحی کشور	۰	۳۱۰۰۰	۱۰۰/۰۰	اثر	۳۱
	۱۷۰۳۰۳۰۰۱۱	بهبود و ارتقای دسترسی کودکان و نوجوانان مناطق روستایی، عشایری و مرزی به فعالیت‌ها و آثار فرهنگی و هنری کانون	۰	۱۱۸۵۵۰	۱۰۰/۰۰	کودک- نوجوان	۸۵۰۰۰
	۱۷۰۳۰۳۰۰۱۲	تقویت فرهنگ کتابخوانی در مناطق محروم و روستایی از طریق تأمین معرفی و افزایش دسترسی به کتاب	۰	۱۵۰۰۰	۱۰۰/۰۰	جلد	۱۲۵۰۰۰

جدول ۳. بررسی اعتبارات دانشگاه‌های تک جنسیتی مختص زنان در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ (میلیون ریال)

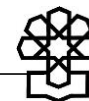
کد دستگاه	عنوان	اعتبارات هزینه‌ای			اعتبارات تمک دارایی سرمایه ای			مجموع اعتبارات		
		مصوب سال ۱۳۹۶	لایحه سال ۱۳۹۷	درصد رشد	مصوب سال ۱۳۹۶	لایحه سال ۱۳۹۷	درصد رشد	مصوب سال ۱۳۹۶	لایحه سال ۱۳۹۷	درصد رشد
	مجموع اعتبارات دانشگاه‌های تک جنسیتی مختص زنان	۱,۰۲۸۴,۴۹۰	۱,۵۷۰,۸۸۵	۲۲/۳۰	۲۲۲,۵۱۰	۱۷۳,۳۴۵	-۲۲	۱,۵۰۷,۰۰۰	۱,۷۴۴,۲۰۳	۱۶
۱۱۴۷۰۰	دانشگاه الزهرا(س)	۱,۰۴۶,۷۱۷	۱,۲۷۵,۸۹۹	۲۲	۱۱۵,۲۴۶	۸۰,۹۹۴	-۲۹/۷۲	۱,۱۶۱,۹۶۳	۱,۳۵۶,۸۹۳	۱۶/۷۸
۱۱۴۷۰۳	دانشگاه فرزنانگان سمنان (ویژه خواهران)	۱۰,۲۳۷	۱۹,۲۱۳	۸۷/۶۸	۷,۰۷۴	۶,۰۹۶	-۱۳/۸۳	۱۷,۳۱۱	۲۵,۳۰۹	۴۶/۲۰
۱۱۵۰۰۵	مجتمع آموزش عالی فاطمیه نهاوند (ویژه دختران)	۲۳,۱۰۲	۲۸,۱۸۰	۲۱/۹۸	۳۰,۲۵۹	۲۱,۵۴۷	-۲۸/۷۹	۵۳,۳۶۱	۴۹,۷۲۷	-۶/۸۱
۱۱۵۰۰۸	دانشکده فنی و مهندسی فناوری‌های نوین سبزوار حضرت زینب (س) (ویژه خواهران)	۱۴,۸۸۲	۲۴,۱۱۵	۶۲/۰۴	۷,۰۷۴	۶,۰۹۶	-۱۳/۸۳	۲۱,۹۵۶	۳۰,۲۱۱	۳۷/۶۰
۱۲۷۴۹۰	دانشکده علوم انسانی حضرت معصومه (س)	۹۳,۱۰۰	۱۰۱,۳۵۹	۸/۸۷	۴۸,۱۶۲	۴۵,۹۴۸	-۴/۶۰	۱۴۱,۲۶۲	۱۴۷,۳۰۷	۴/۲۸
۱۲۷۴۹۶	دانشگاه کوثر (ویژه خواهران)	۶۷,۱۵۴	۸۳,۷۹۶	۲۴/۷۸	۷,۶۲۱	۶,۵۶۸	-۱۳/۸۲	۷۴,۷۷۵	۹۰,۳۳۷	۲۰/۸۱
۱۲۷۴۹۷	دانشکده علوم انسانی حضرت نرجس (س)	۲۹,۲۹۸	۳۸,۳۲۳	۳۰/۸۰	۷,۰۷۴	۶,۰۹۶	-۱۳/۸۳	۳۶,۳۷۲	۴۴,۴۱۹	۲۲/۱۲

(میلیون ریال)

جدول ۴. بررسی اعتبارات دستگاه‌های فرعی حوزه زنان و خانواده براساس برنامه‌ها و شرح فعالیت‌ها

عنوان دستگاه	برنامه	شرح فعالیت	مجموع اعتبارات در قانون بودجه سال ۱۳۹۶	مجموع اعتبارات در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷	هدف کمی		
					سنجه عملکرد	مقدار	هزینه واحد
وزارت ورزش و جوانان	۱۷۰۲۰۰۱۰۰۰- برنامه گسترش ورزش بانوان	کمک به فدراسیون‌ها و هیئت‌های ورزشی	۳۰۵،۲۳۴	۱۹۳،۳۷۶	فدراسیون- هیئت	۱۳،۰۴۳	۱۵
		حمایت از طرح اوقات فراغت بانوان با ورزش (شهری- روستایی)	.	۹۰،۰۰۰	نفرساعت	۷،۴۶۴،۹۶۰	۰/۰۱۲
		بهبود و اصلاح ناهنجاری‌ها و اختلالات جسمی و حرکتی دختران و بانوان کشور از طریق فعالیت‌های ورزشی	.	۶۰،۰۰۰	نفر	۴۰۰،۰۰۰	۰/۱۵
	۱۷۰۳۰۲۹۰۰۰- برنامه حمایت و هدایت امور فرهنگی و تربیتی جوانان	برگزاری همایش‌ها، نمایشگاه‌ها و جشنواره امور جوانان در امر ازدواج	۲۴،۳۲۰	۴۰،۲۵۰	جشنواره	۴۵	۸۹۴
		حمایت از مراکز مشاوره ازدواج و تحکیم خانواده	۳۰،۰۰۰	۴۶،۱۳۸	مرکز	۱۰۰	۴۶۱
		حمایت از برگزاری دوره‌ها، کارگاه‌های آموزشی و تولیدات فرهنگی هنری ویژه جوانان در زمینه ازدواج ^۱	۳۵،۰۰۰	۶۵،۰۰۰	دوره- کارگاه	۳۱	۲۰۹۶
سازمان بهزیستی	۱۹۰۲۰۰۵۰۰۰- برنامه پوشش بیمه پایه اجتماعی مددجویان بهزیستی	پرداخت حق بیمه اجتماعی زنان سرپرست خانوار روستایی	۱۱۴،۰۰۰	۱۲۵،۴۰۰	نفر	۵۳،۰۰۰	۲
		پرداخت حق بیمه اجتماعی زنان سرپرست خانوار شهری	۴۵۳،۵۰۰	۵۷۰،۰۰۰	نفر	۵۵،۰۰۰	۱۰
		پرداخت حق بیمه اجتماعی فرزندان تحت پوشش	.	۴۵،۰۰۰	نفر	۲۵،۰۰۰	۱/۸

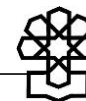
۱. این فعالیت در سال گذشته با عنوان « حمایت از برگزاری دوره‌ها و کارگاه‌های آموزشی ویژه جوانان در آستانه ازدواج و زوجین جوان » اعتبار دریافت می‌کرده است.

عنوان دستگاه	برنامه	شرح فعالیت	مجموع اعتبارات در قانون بودجه سال ۱۳۹۶	مجموع اعتبارات در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷	هدف کمی		
					سنگه عملکرد	مقدار	هزینه واحد
	۱۹۰۳۰۷۰۰۰- برنامه تأمین کمک معیشت مددجویان تحت پوشش	پرداخت حمایت‌های موردی به مددجویان ^۱	۱۰۰,۰۰۰	۲۰۰,۰۰۰	نفر	۳۰,۰۰۰	۶/۶
		پرداخت مستمری به خانواده‌های تحت پوشش ^۲	۱,۶۰۰,۰۰۰	۴,۵۷۰,۰۰۰	نفر	۵۳۰,۰۰۰	۹
		پرداخت مستمری به معلولین، سالمندان و بیماران مزمن	۲,۸۱۷,۰۰۰	۰	-	-	-
۱۹۰۳۰۱۸۰۰۰- برنامه حمایت از کودکان و نوجوانان		ارتقای توانمندی و ترخیص فرزندان تحت سرپرستی	۱۴۲,۰۰۰	۱۵۶,۲۰۰	نفر	۷۰۰	۲۲۳
		ارتقای توان علمی، آموزشی و تربیتی کودکان و نوجوانان تحت سرپرستی	۱۰۰,۰۰۰	۱۲۰,۰۰۰	نفر	۲۵,۰۰۰	۵
		تأمین یک وعده غذای گرم به کودکان مهد روستایی	۶۵۵,۰۰۰	۷۵۵,۰۰۰	نفر	۱۷۰,۰۰۰	۴
		حمایت از دانش‌آموزان شین‌آباد	۷,۰۰۰	۱۰,۰۰۰	نفر	۲۶	۳۸۵
		کمک به امور مددکاری فرزندان تحت سرپرستی	۱۸,۰۰۰	۲۵,۳۰۰	نفر	۲۵,۰۰۰	۱
		کمک به بهبود تغذیه کودکان مبتلا به بیماری‌های متابولیک	۱۰,۰۰۰	۱۲,۰۰۰	نفر	۱,۶۰۰	۸
		کمک به تأمین پوشاک و هزینه روزانه فرزندان تحت سرپرستی	۲۴,۰۰۰	۴۲,۰۰۰	نفر	۳,۰۰۰	۱۴

۱. این فعالیت در سال گذشته با عنوان « پرداخت موردی به خانواده‌های نیازمند » اعتبار دریافت می‌کرده است.
 ۲. این فعالیت در سال گذشته با عنوان « پرداخت مستمری به خانواده‌های نیازمند » اعتبار دریافت می‌کرده است.

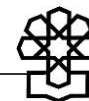
هدف کمی			مجموع اعتبارات در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷	مجموع اعتبارات در قانون بودجه سال ۱۳۹۶	شرح فعالیت	برنامه	عنوان دستگاه
هزینه واحد	مقدار	سنجه عملکرد					
۳/۵	۶۰,۰۰۰	نفر	۲۱۵,۰۰۰	۲۱۰,۰۰۰	کمک به تأمین شهریه مهد کودک‌های خانواده‌های کم درآمد		
۳	۳۵,۰۰۰	نفر	۱۲۰,۰۰۰	۵۰,۰۰۰	کمک به تغذیه کودکان خانواده‌های دارای فرزند چند قلو		
۵۰	۱۱,۰۰۰	نفر	۵۵۰,۰۰۰	۴۸۲,۰۰۰	کمک به نگهداری فرزندان در مراکز و مؤسسات غیردولتی		
۶۰	۱۴,۵۰۰	نفر	۸۷۰,۰۰۰	۷۸۳,۰۰۰	کمک به نگهداری کودکان و نوجوانان در خانواده		
۴	۳۴,۰۰۰	نفر	۱۳۵,۰۰۰	.	کمک به بهبود تغذیه کودکان معلول مراکز روزانه		
۲۰	۱۰,۰۰۰	نفر	۲۰,۰۰۰	.	کمک به تأمین شهریه مهدکودک کودکان معلول خانواده‌های کم درآمد		
۱۰۰	۱۰۰	مرکز	۱۰,۰۰۰	.	کمک به سمن‌ها و مراکز غیردولتی		
۷۰۰۰	۵	سامانه	۳۵,۰۰۰	.	ارائه خدمات الکترونیکی		
۰/۲	۱۰۰,۰۰۰	نفر	۲۰,۰۰۰	.	ارائه خدمات پیشگیری و کنترل طلاق	۱۹۰۳۰۲۸۰۰۰-	
۰/۱۵	۱۰۰,۰۰۰	نفر	۱۵,۰۰۰	.	ساماندهی و کاهش کودکان کار	برنامه پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی	

هدف کمی		مجموع اعتبارات در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷	مجموع اعتبارات در قانون بودجه سال ۱۳۹۶	شرح فعالیت	برنامه	عنوان دستگاه
هزینه واحد	مقدار					
۸	۱۱,۰۰۰	نفر	۸۳,۰۰۰	۵۹,۵۸۶	ارتقای توان علمی و تربیتی فرزندان تحت پوشش	۱۹۰۳۰۱۹۰۰۰- برنامه حمایت از خانواده و زنان سرپرست خانوار
۳	۴۰,۰۰۰	نفر	۱۲۰,۰۰۰	۷۰,۰۰۰	ارتقای خدمات مالی خرد	
۱۱۰	۱,۰۰۰	نفر	۱۱۰,۰۰۰	۹۰,۰۰۰	پرداخت سرمایه کار و آماده‌سازی شغلی زنان سرپرست خانوار	
-	-	-	۰	۱۹۲,۰۰۰	پرداخت شهریه دانشجویان تحت پوشش	
۲۰	۴,۰۰۰	نفر	۸۰,۰۰۰	۵۰,۰۰۰	تأمین لوازم ضروری مددجویان تحت پوشش	
۲	۳۰,۰۰۰	نفر	۶۰,۰۰۰	۲۰,۰۰۰	حمایت از دانش‌آموزان تحت پوشش	
۳	۱۵۰,۰۰۰	نفر	۵۰۰,۰۰۰	۴۰۴,۶۵۰	کمک به امور مددکاری زنان سرپرست خانوار	
۱۲۷	۱,۱۰۰	نفر	۱۴۰,۰۰۰	۶۰,۰۰۰	کمک به تقویت و توسعه گروه‌های همیار زنان	
۱۳۰	۵۰۰	نفر	۶۵,۰۰۰	۳۰,۰۰۰	کمک به تأمین ودیعه مسکن زنان سرپرست خانوار	
۲۰	۲,۰۰۰	نفر	۴۰,۰۰۰	۲۸,۰۰۰	کمک به سلامت جسمی و روانی زنان خانواده‌های نیازمند	
۳۰	۲,۰۰۰	نفر	۶۰,۰۰۰	۶۰,۰۰۰	کمک به تأمین جهیزیه مددجویان تحت پوشش	
۹	۱۰,۰۰۰	نفر	۹۰,۰۰۰	۶۶,۰۰۰	کمک به خانواده‌های دارای فرزند چند قلو	
۶	۵,۰۰۰	نفر	۳۰,۰۰۰	۰	کمک به تغذیه مادران باردار و شیرده نیازمند	

عنوان دستگاه	برنامه	شرح فعالیت	مجموع اعتبارات در قانون بودجه سال ۱۳۹۶	مجموع اعتبارات در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷	هدف کمی		
					سنگه عملکرد	مقدار	هزینه واحد
	۱۹۰۳۰۳۱۰۰۰-	ساماندهی کودکان خیابانی	۲۰۶،۰۰۰	۱۹۰،۰۰۰	نفر	۶،۵۰۰	۲۹
	برنامه حمایت از آسیب‌دیدگان اجتماعی	مداخله در بحران‌های فردی و خانوادگی	۲۳۰،۰۰۰	۱۸۰،۰۰۰	نفر	۲۲۰،۰۰۰	۰/۸
	۱۹۰۴۰۰۳۰۰۰-	ارائه خدمات توانبخشی مبتنی بر خانواده	۳۲۷،۶۲۴	۰	-	-	-
	برنامه ارائه خدمات توانبخشی به نیازمندان	کمک به مراقبت، نگهداری و توانبخشی معلولان، سالمندان و بیماران روانی مزمن در خانواده ^۱	۴۰۷،۸۰۰	۷۸۰،۰۰۰	نفر	۴۲،۰۰۰	۱۸/۵
وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی	۱۹۰۳۰۰۹۰۰۰-	راهبری برنامه‌های خودمراقبتی جسمی و روحی ویژه زنان کارگر در محیط کار	۲،۵۰۰	۲۲،۲۰۰	مورد	۷،۰۰۰	۳
	برنامه توسعه خدمات فرهنگی و اجتماعی نیروی کار	راهبری و حمایت از مهدهای کودک کارگری در بنگاه‌های اقتصادی	۲،۰۰۰	۱۵،۸۵۰	مورد	۴۰	۳۹۶

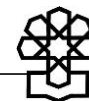
۱. این فعالیت سال گذشته با عنوان « کمک به نگهداری معلولان و بیماران روانی مزمن در خانواده » اعتبار دریافت می‌کرده است. در قانون بودجه سال ۱۳۹۶ برنامه‌هایی با فعالیت‌هایی در ذیل وزارت اعتبار دریافت می‌نمودند که در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ حذف شده‌اند که عبارتند از: - برنامه حمایت از خانواده و زنان سرپرست خانوار (۱۹۰۳۰۱۹۰۰۰) با شرح فعالیت « پرداخت سرمایه کار و آماده‌سازی شغلی زنان سرپرست خانوار»، « کمک به امور مددکاری زنان سرپرست خانوار»، « کمک به تأمین ودیعه مسکن زنان سرپرست خانوار»، « کمک به تغذیه مادران باردار و شیرده نیازمند»، « کمک به تقویت و توسعه گروه‌های همیار زنان». - برنامه حمایت از کودکان و نوجوانان (۱۹۰۳۰۱۸۰۰۰) با شرح فعالیت « تأمین یک وعده غذایی گرم به کودکان مهد روستایی»، « حمایت اجتماعی از کودکان کار و خیابان»، « کمک به امور مددکاری کودکان و جوانان»، « کمک به بهبود تغذیه کودکان معلول مراکز روزانه»، « کمک به تأمین شهریه مهدکودک کودکان خانواده‌های کم درآمد»، « کمک به تأمین شهریه مهدکودک کودکان معلول و خانواده‌های کم درآمد»، « کمک به تأمین هزینه‌های تحصیلی دانش‌آموزان نیازمند» و « کمک به تغذیه کودکان خانواده‌های دارای فرزند چند قلو». - برنامه کنترل و کاهش آسیب‌های اجتماعی (۱۹۲۰۳۰۰۰۰) با شرح فعالیت « ارائه خدمات مشاوره‌ای و مددکاری خانواده» و « راهبری مداخله در بحران‌های فردی و خانوادگی». - برنامه حمایت از اشتغال اقشار خاص (۱۹۰۳۰۳۳۰۰۰) با شرح فعالیت « راهبری ارائه خدمات مالی خرد زنان روستایی». - برنامه ارائه خدمات توانبخشی به نیازمندان (۱۹۰۴۰۰۳۰۰۰) با شرح فعالیت « ارائه خدمات توانبخشی مبتنی بر خانواده» و « کمک به نگهداری معلولان و بیماران روانی مزمن در خانواده».

عنوان دستگاه	برنامه	شرح فعالیت	مجموع اعتبارات در قانون بودجه سال ۱۳۹۶	مجموع اعتبارات در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷	هدف کمی		
					سنجه عملکرد	مقدار	
هزینه واحد							
	۱۹۰۲۰۰۹۰۰۰- برنامه پوشش بیمه پایه اجتماعی کشاورزان، روستاییان و عشایر	پرداخت حق بیمه پایه اجتماعی زنان خانه‌دار متاهل (سهام دولت)	۲۴۰,۰۰۰	۱۴۶,۰۰۰	بیمه شده	۳۱,۱۰۰	۵
	۱۹۰۲۰۰۶۰۰- برنامه پوشش بیمه اجتماعی مددجویان تحت پوشش	پوشش بیمه پایه اجتماعی مددجویان تحت پوشش	۲,۹۹۰,۰۰۰	۳,۱۵۵,۰۰۰	بیمه شده	۲۵۰,۰۰۰	۱۳
	۱۹۰۲۰۱۲۰۰۰- برنامه پوشش بیمه پایه سلامت مددجویان شهری	پرداخت حق بیمه پایه سلامت مددجویان شهری	۴,۶۰۸,۰۰۰	۵,۴۹۰,۰۰۰	بیمه شده	۱,۲۷۹,۹۹۰	۴
	۱۹۰۳۰۰۷۰۰۰- برنامه تأمین کمک معیشت مددجویان تحت پوشش	پرداخت مستمری به خانواده‌های تحت پوشش	۱۲,۹۰۰,۰۰۰	۱۰,۰۳۲,۰۰۰	نفر	۹۱۰,۰۰۰	۱۱
		پرداخت موردی به نیازمندان ^۱	۸۲۰,۰۰۰	۱,۰۹۵,۰۰۰	نفر	۵۰,۰۰۰	۳۹
		کمک به تأمین لوازم ضروری زندگی	۵۱۰,۰۰۰	۸۳۸,۰۰۰	نفر	۲۰,۰۰۰	۴۱

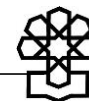
۱. این فعالیت سال گذشته با عنوان «پرداخت موردی به خانواده‌های نیازمند» اعتبار دریافت می‌کرده است.

عنوان دستگاه	برنامه	شرح فعالیت	مجموع اعتبارات در قانون بودجه سال ۱۳۹۶	مجموع اعتبارات در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷	هدف کمی	
					سنجه عملکرد	مقدار
	برنامه حمایت از کودکان و نوجوانان	برگزاری اردوهای تربیتی	۷۰،۰۰۰	۱۵۳،۰۰۰	نفر- روز	۵۰،۰۰۰
		راهبری حمایت از کودکان بی سرپرست	۲۸۶،۰۰۰	۴۶۸،۰۰۰	مورد	۱،۵۰۰
		نگهداری از دانش‌آموزان نیازمند در خوابگاه‌ها	۲۷۷،۲۰۰	۳۷۹،۰۰۰	نفر	۶،۰۰۰
		کمک به رفع سوء تغذیه کودکان	۱،۱۹۷،۸۷۰	۱،۸۰۰،۰۰۰	نفر	۱۳۰،۰۰۰
	برنامه حمایت از خانواده و زنان سرپرست خانوار	ارائه خدمات حقوقی به نیازمندان	۱۷۲،۰۰۰	۱۱۳،۰۰۰	نفر	۱۷۰،۰۰۰
		کمک به ازدواج مددجویان	۲،۳۸۸،۰۰۰	۲،۶۶۶،۵۰۰	نفر	۸۰،۰۰۰
	برنامه ارائه خدمات اجتماعی و فرهنگی به مددجویان تحت پوشش	آگاه‌سازی، مشاوره و آموزش مهارت‌های زندگی	۸۱۲،۰۰۰	۱،۱۸۱،۰۰۰	نفر	۷۰۰،۰۰۰
مؤسسه عالی علمی، کاربردی و مهارتی جهاد کشاورزی	برنامه آموزش زنان روستایی	آموزش فرآوری و کاهش ضایعات محصولات کشاورزی	۱۵،۲۶۱	۱۶،۴۱۰	نفر- ساعت	۳۸۰،۰۰۰
		آموزش و توانمندی اقتصادی زنان روستایی	۱۹،۱۳۰	۲۰،۵۷۰	نفر- ساعت	۳۸۰،۰۰۰
		کارورزی و تثبیت مهارت‌های زنان روستایی	۱۶،۶۵۳	۱۷،۹۰۰	پروژه	۳۰۵

هدف کمی		مجموع اعتبارات در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷	مجموع اعتبارات در قانون بودجه سال ۱۳۹۶	شرح فعالیت	برنامه	عنوان دستگاه
هزینه واحد	مقدار					
۱۸۰	۱۰۰	۱۸,۰۴۲	۱۳,۴۹۴	آموزش و مهارت‌افزایی اعضای تعاونی‌های روستایی زنان	۱۸۰۲۰۰۵۰۰۰- برنامه آموزش غیررسمی فنی حرفه‌ای و مهارتی	سازمان مرکزی تعاون روستایی ایران
۰/۴	۵۵۰,۰۰۰	۲۲۵,۰۰۰	۱۴۷,۴۰۰	راهبری ارائه خدمات پیشگیری از سوءمصرف مواد مخدر در خانواده	۱۹۰۳۰۰۳۰۰۰- برنامه پیشگیری از سوءمصرف مواد مخدر و روانگردان	ستاد مبارزه با مواد مخدر
۱۰۰	۱۰۰	۱۰,۰۰۰	۱۰,۰۰۰	ساماندهی مشارکت‌های اجتماعی زنان	۱۰۰۲۰۰۱۰۰۰- برنامه حفظ و ارتقای سلامت اجتماعی جامعه	وزارت کشور
۴	۵,۰۰۰	۲۰,۰۰۰	۲۰,۰۰۰	کنترل و کاهش طلاق	۱۰۰۲۰۱۸۰۰۰- برنامه رصد و کنترل آسیب‌های اجتماعی	
۳	۱,۶۵۳	۵,۰۰۰	۵,۰۰۰	کنترل و کاهش مفاسد اخلاقی		
۶۴۳	۴۴	۲۸,۳۰۳	۳۹,۴۶۹	هماهنگی امور کنوانسیون حقوق کودک	۱۰۰۲۰۲۳۰۰۰- برنامه تعامل و هماهنگی بین‌المللی در حوزه حقوقی و قضایی	وزارت دادگستری

عنوان دستگاه	برنامه	شرح فعالیت	مجموع اعتبارات در قانون بودجه سال ۱۳۹۶	مجموع اعتبارات در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷	هدف کمی		
					سنجه عملکرد	مقدار	هزینه واحد
دادگستری جمهوری اسلامی ایران	۱۲۰۱۰۲۰۰۰- برنامه احیای حقوق عامه	حمایت از صغار و امور حسبه	۴,۰۰۰	۴,۹۴۶	نفر	۸۰	۶۲
سازمان بسیج- ارتش ۲۰ میلیونی	۱۱۰۱۰۲۰۰۰- برنامه جذب، آموزش و توسعه بسیج	ارائه خدمات فرهنگی (دانشجویی، دانش‌آموزی، زنان و سایر اقشار)	۵۸۳,۴۸۳	۵۴۵,۹۰۲	نفر	۵۲۰	۱۰۴۹
وزارت علوم، تحقیقات و فناوری- امور علمی، فرهنگی و آموزشی	۱۸۰۳۰۳۴۰۰۰- برنامه توسعه همکاری‌های علمی بین‌المللی	کمک به مرکز راهبردی اتحادیه جهانی اساتید مسلمان و شبکه علمی زنان دانشمند جهان اسلام	۶,۰۰۰	۶,۰۰۰	مرکز	۲	۳۰۰۰
نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه‌ها	۱۷۰۱۰۱۹۰۰۰- برنامه حمایت و هدایت فعالیت‌های فرهنگی- دینی در دانشگاه‌ها	اجرای طرح ملی ازدواج دانشجویی	۱۰۰,۰۰۰	۱۲۵,۰۰۰	زوج	۲۸,۰۰۰	۴
وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی	۱۷۰۳۰۱۸۰۰۰- برنامه حمایت از توسعه و الگوسازی مد و لباس اسلامی- ایرانی	حمایت از ساماندهی و هویت‌بخشی به دست‌اندرکاران حوزه مد و لباس اسلامی- ایرانی	۳,۰۰۰	۹,۰۰۰	نفر	۶۰	۱۵۰
		حمایت از طراحی، تولید، عرضه و ترویج نمادها و الگوهای مد و لباس اسلامی- ایرانی	۷,۰۰۰	۹,۰۰۰	طرح	۲۵	۳۶۰
		حمایت از فعالیت‌های بین‌المللی مد و لباس اسلامی- ایرانی	۸,۰۰۰	۹,۰۰۰	طرح	۳۰	۳۰۰
		حمایت از فعالیت‌های ساماندهی مد و لباس در جهت گسترش عفاف و حجاب	۴۲,۰۰۰	۴۳,۰۰۰	مورد	۸۰	۵۳۷

هدف کمی		مجموع اعتبارات در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷	مجموع اعتبارات در قانون بودجه سال ۱۳۹۶	شرح فعالیت	برنامه	عنوان دستگاه
هزینه واحد	مقدار					
۸۳	۶۰	مورد	۵,۰۰۰	۴,۰۰۰	سیاستگذاری، برنامه‌ریزی و نظارت بر فعالیت‌های مد و لباس	
۴۰۰	۱۰۰	فیلم	۴۰,۰۰۰	.	حمایت از اجرای توسعه سینمای کودک و نوجوان	۱۷۰۳۰۱۴۰۰۰- برنامه حمایت و گسترش سینمای ملی
۲۰۵۰۰	۱	طرح	۲۰,۵۰۰	۱۵,۰۰۰	فعالیت‌های تقریبی برای بانوان جهان اسلام	۱۷۰۱۰۲۸۰۰۰- برنامه گسترش و تعمیق اندیشه تقریب مذاهب اسلامی
۰/۰۵	۱,۰۸۴,۰۰۰	دانش‌آموز	۵۸,۰۰۰	۵۰,۰۰۰	ارائه خدمات مشاوره و راهنمایی خانواده	۱۸۰۱۰۰۸۰۰۰- وزارت آموزش و پرورش - فعالیت‌های پرورشی و امور تربیتی دانش‌آموزان
۱۸	۲۳۰	طرح	۴,۲۰۰	۳,۶۵۲	سیاستگذاری و برنامه‌ریزی مشارکت زنان در آموزش و پرورش	۱۸۰۱۰۱۰۰۰۰- وزارت آموزش و پرورش - سازمان مدارس غیردولتی و توسعه مشارکت‌های مردمی
۰/۱۲	۱۲,۷۲۱,۶۰۰	نفر	۱,۵۹۰,۲۰۰	۱,۴۶۰,۰۰۰	آموزش عمومی و همگانی به خانواده‌ها	۱۹۰۱۰۰۱۰۰۰- جمعیت هلال احمر جمهوری اسلامی ایران

منابع و مآخذ

۱. قانون بودجه سال ۱۳۹۶.
۲. لایحه بودجه سال ۱۳۹۷.
۳. گزارش عملکرد معاونت امور زنان و خانواده از سال ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۵.

مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

شماره مسلسل: ۱۵۶۵۴	شناسنامه گزارش
شماره چاپ: ۷۶۰ شماره ثبت: ۳۴۸	دوره دهم - سال دوم تاریخ چاپ: ۱۳۹۶/۹/۲۱
عنوان گزارش: بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور ۲۳. حوزه زنان و خانواده	
نام دفتر: مطالعات فرهنگی (گروه زنان و خانواده) تهیه و تدوین کنندگان: آسیه ارحامی، اکرم باجلان ناظر علمی: تهمورث قاسمی مدیر مطالعه: سینا کلهر متقاضی: کمیسیون تلفیق ویراستار تخصصی: _____ ویراستار ادبی: _____	
	واژه‌های کلیدی: ۱. بودجه زنان و خانواده ۲. لایحه بودجه سال ۱۳۹۷
	تاریخ انتشار: ۱۳۹۶/۱۰/۶